

Open MONUMENTENDAG

Zaterdag 12 september 2015

Middelburg

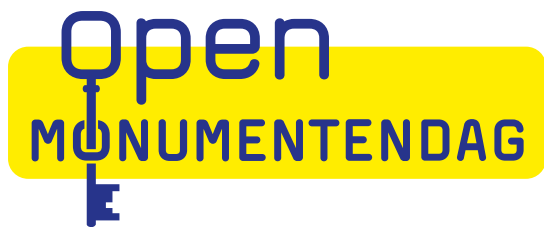
Veere

Vlissingen

Kunst & Ambacht

Zaterdag 12 september 2015

Vlissingen, Veere en Middelburg doen samen mee aan de Nationale Open Monumentendag. Landelijk is deze dag uitgegroeid tot het grootste eendaagse culturele evenement van Nederland en trekt de laatste jaren ca. 750.000 bezoekers.

De Monumentendag is een manier om mensen intensiever in contact te brengen met hun historisch gebouwde omgeving en zo de belangstelling voor monumenten en monumentenzorg te vergroten. Op Open Monumentendag zijn landelijk duizenden monumenten gratis geopend voor publiek.

De deuren van een groot aantal monumenten verspreid over Walcheren zijn tussen 10.00 en 17.00 uur geopend.

Iedereen kan op deze dag een kijkje nemen in de opengestelde monumenten en vaak wordt er ook nog iets extra's georganiseerd: een tentoonstelling, muziekuitvoering of een rondleiding.

Thema Kunst & Ambacht

Met Kunst & Ambacht zal op Open Monumentendag 12 september 2015 zowel de kunst als het ambacht in en rond het monument centraal staan. Is er een betere plek denkbaar waar zoveel verschillende vormen van ambacht, zowel oude als hedendaagse, samenkomen en te zien zijn, dan bij een monument? Daarom volop aandacht voor de architectuur – moeder aller kunsten – van het monument zelf, dit keer op een speciale manier uitgelicht. Maar ook de toegepaste kunsten die daarin te zien zijn, en de inspiratiebron die monumenten zijn voor andere kunstvormen, zoals podiumkunsten, beeldende kunsten, letteren of muziek. Tegelijkertijd wordt ook de ambachtswerk – vaak kunstzinnig vormgegeven – in het monument op deze Open Monumentendag belicht: het stucwerk, de wandbeschilderingen, de tegeltafels, het metselwerk, de betimmeringen, glas-inlood. En dan zijn nog niet de ambachten genoemd gerelateerd aan de inrichting van monumenten, zoals het meubilair, het serviesgoed en glaswerk, de stoffering, de klokkenmaker of de hovenier.

Informatie

Deze brochure geeft u meer informatie over de opengestelde monumenten op Walcheren. Bij de VVV-kantoren in Vlissingen en Veere en bij de Tourist Shop in Middelburg kunt u aanvullende informatie krijgen. Ook op de gemeentelijke websites is er informatie te vinden over deze Monumentendag.

- Tourist Shop, Markt 51, Middelburg, tel. 0118-67 43 00
- Gemeentearchief Vlissingen, Hellebardierstraat 2, Vlissingen, tel. 0118-48 73 31
- VVV Zeeland, tel. 0118-58 34 84
- VVV Domburg, Schuitvlotstraat 32
- VVV Oostkapelle, Lantsheerstraat 1
- VVV Veere, Markt 5
- VVV Zoutelande, Bosweg 2
- VVV Vlissingen, Spuistraat 46

Foto's voorpagina:

Middelburg

In 1954 kreeg kunstenaar Peter de Jong (1920-1990) een opdracht van de gemeente Middelburg. Er moest een beeld komen van de 'stadstimmerman'. De Jong beeldt deze stadstimmerman uit als een handwerker. Middelburg kent al vanouds een stadstimmerman. In de stadsrekening van 1365 was er al sprake van 'een meester der stede timmerman'. Het beeld van Peter de Jong staat bij de 'Stadsschuur' bij de Vlissingsebrug. Zie hier het thema van de Open Monumentendag 2015 'Kunst en Ambacht' weer gegeven in een beeld.

Veere

Travalje Biggekerke.

Voor de smederij uit de 18^e eeuw staat de in 1996 herbouwde travalje of hoefstal. In het plaveisel vóór deze travalje bevindt zich een grote ronde wielsteen. Daarop werden de wielen van de boerenwagens van velgen voorzien.

Deze wielstenen zijn vaak 'tweedehands' molenstenen.

Vlissingen

Gerestaureerde gedenksteen boven Cornelia Quackshofje (Zeemanserve)

Open Monumentendag in de gemeente Middelburg

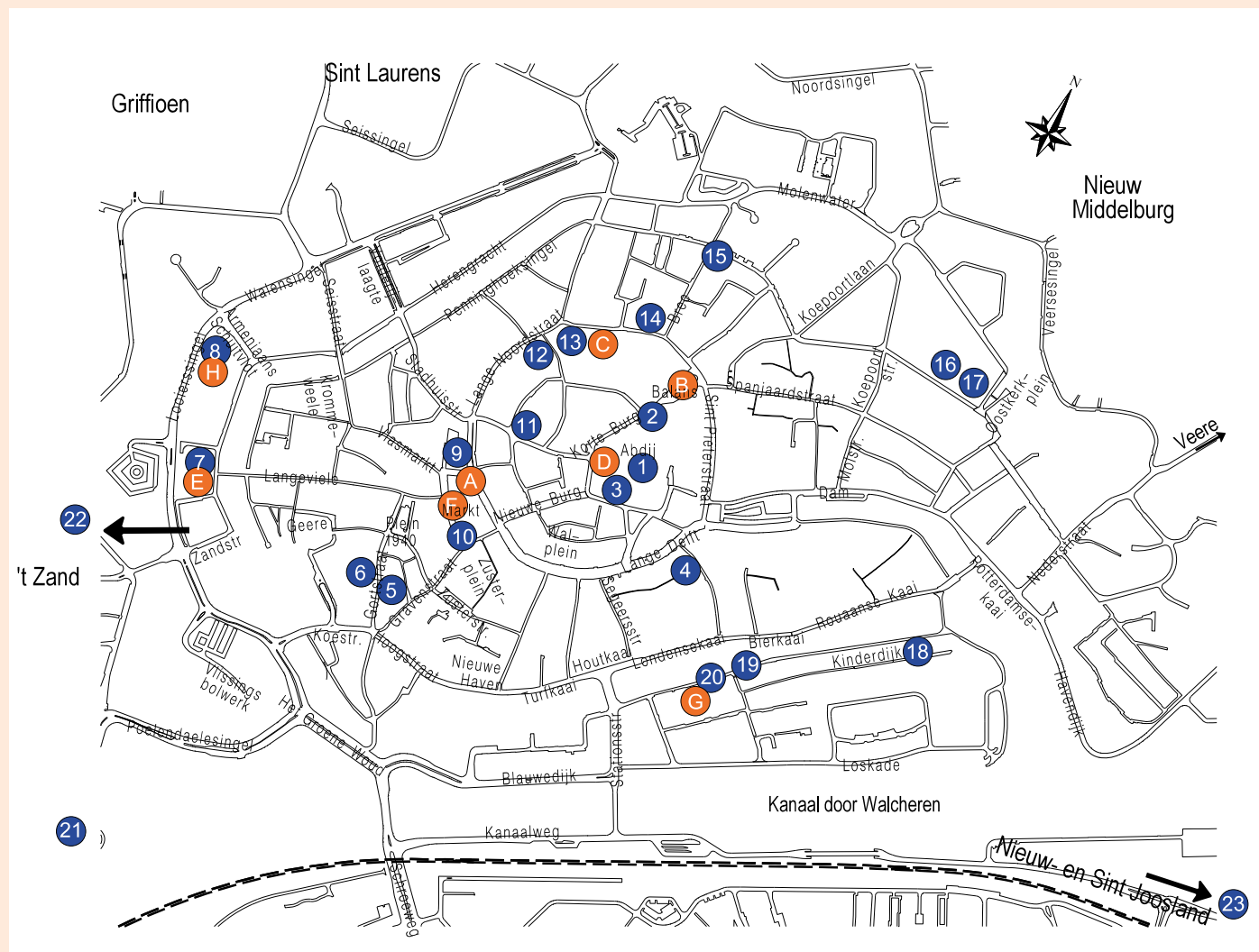
Het thema van Open Monumentendag is dit jaar: Kunst en ambacht. Een onderwerp dat bij uitstek bij monumenten past. Immers, monumenten zijn op ambachtelijke wijze tot stand gekomen.

Het is goed dat oude restauratietechnieken en -methoden doorgegeven worden aan jongere generaties, bijvoorbeeld door middel van leerlingenbouwplaatsen. Dat gebeurde in Middelburg recentelijk bij de restauratie van een sterk vervallen pand in de Singelstraat. Ook (toegepaste) kunst is in en aan vele monumenten te vinden. Denk bijvoorbeeld aan de rijke ornamentiek in de gevel van het Middelburgse stadhuis of aan de prachtige tapijten en wandbeschilderingen in het Van de Perrehuys (Zeeuws Archief) of aan interieurelementen in de diverse kerkgebouwen.

De term ambacht is tevens van toepassing op de voormalige bedrijfsgebouwen, die ook dit jaar weer voor publiek worden opengesteld, zoals molens en pakhuizen. Opvallend in de Middelburgse binnenstad is, dat tal van (kunst)ateliers zijn gevestigd in monumentale panden. Kortom, kunst en ambacht een thema waarmee je alle kanten op kunt.

Nieuwe deelnemers:

- Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ)
- Veilinghuis Korendijk
- Sint Laurens
- Johan Antheunisse en Stijn Luteijn, presentatie 'Stoep- en Hangende tuintjes van Middelburg'

Stadswandelingen/ Rondleidingen/Activiteiten

Een wandeling langs fraaie monumentenpanden (A)

Op de Open Monumentendag worden er gratis rondleidingen door het centrum van Middelburg gegeven. De gids neemt u mee langs fraaie monumentenpanden en door smalle straatjes. Vanaf 10.00 uur zullen er regelmatig rondleidingen vanaf het stadhuis aan de Markt vertrekken. De laatste om 16.00 uur.

Een informatieve wandeling langs Middelburgs historische huisnamen (B)

De Middelburgse binnenstad kenmerkt zich door een hoge huisnaamdichtheid. De compacte historische kern omvat niet minder dan negenhonderd authentieke huisnamen.

Tijdens de Open Monumentendag 2015 verzorgt Ed de Graaf voor de tiende maal een stadswandeling, een nadere kennismaking gericht op gebruik en betekenis. Tijdens deze tweede lustrumwandeling speciaal aandacht voor een selectie huisnamen in relatie tot ambachten en beroepen.

De gids is onder meer auteur van de publicatie: "d' Guld Waerrelt - De wondere huisnaamwereld van Middelburg". Aan de hand van publicaties, rondleidingen, radioprogramma's, lezingen en adviezen stelt hij zich ten doel het particulier en bestuurlijk initiatief te bevorderen om verdwenen huisnamen in ere te herstellen.

Aanvang: 11:30 uur en 14:00 uur

Duur: ca. 75 min.

Vertrekpunt: de fontein op de Balans

Deelname: gratis

Van de Perrehuis, Hofplein 16 (C)

Rondleiding door alle vertrekken van dit voormalig stadspaleis. De laatste rondleiding start om 16.00 uur.

Abdijcomplex (D)

Er zijn rondleidingen door de Kloostergangen, Crypten, hoofgebouw en Statencomplex. Start vanuit het Statencomplex (ingang Abdijplein)

Ook wordt elk half uur een historische film vertoond over de geschiedenis van de Abdij in de Filmzaal (ingang Kloostergangen)

Stoeptuintjes en hangende tuinen van Middelburg (E)

Johan Antheunisse en zijn neef Stijn Luteijn nemen u mee,

middels een dia presentatie, langs de stoep- en hangende tuinen van Middelburg. In iedere straat van het centrum en daarbuiten zijn ze wel te vinden: de stoeptuintjes. Ze scheppen best een gezellige sfeer. Soms zijn ze spontaan ontstaan en ook worden wel emmers, potten en allerlei vormen van bakken tegen de gevel aan geplaatst met een grote verscheidenheid aan planten. Heel veel komen stokrozen voor, die soms onder de meest erbarmelijke omstandigheden opgroeien. Ze beginnen als kiemplantje in een spleet of kier in de stoep en moeten dan tot volwassen plant zien op te groeien. Tegen de gevels is het al vroeg warm en er zit veel kalk in de grond waar deze planten van houden. Het kleurt en kleedt de straatjes en kaaïen prachtig aan. Ook hebben sommige kaaïen een prachtige flora aan de kaaïmuren waar zelfs struiken in kunnen overleven. Door de weelderige, maar toch binnen de perken gehouden, groei van allerlei planten op verschillende plaatsen is bovendien goed te zien dat er steeds minder bestrijdingsmiddelen gebruikt worden.

De presentaties worden gehouden in de Kloveniersdoelen en beginnen om 11.00 uur en om 14.00 uur.

Oldtimerdag Middelburg (F)

Stichting Evenementen Middelburg organiseert dit jaar al weer voor 17^e keer de traditionele Oldtimerdag Middelburg. Een dag waarop zowel liefhebbers als eigenaren van klassieke automobielen weer kunnen genieten van wat er in het verleden aan moois is gemaakt en door trotse eigenaren op de weg wordt gehouden. Dit alles wederom op de prachtige locatie van de Markt van Middelburg. Thema van de Open Monumentendag 'Kunst en Ambacht'. Daarom is het des te treffender dat dit jaar ook tevens het 60 jarig jubileum wordt gevierd van de Citroen DS, in de ogen van veel liefhebbers, de ultieme invulling van Kunstzinnige Vormgeving en Innovatief Vakmanschap.

Op de Markt in Middelburg herleven tijdens deze Oldtimerdag die oude tijden en komen vanaf 10.00 uur tot 16.00 uur zo'n 100 klassieke voertuigen bijeen om aan het publiek getoond te worden. Verspreid over de dag staan er 3 rondritten gepland van ongeveer een uur door Middelburg en omgeving, waarbij enkele mooie plekjes van Walcheren worden aangedaan. Bij terugkomst op de Markt krijgt iedere auto speciale aandacht tijdens het "concours d'élégance".

Veilinghuis Korenhuis (G)

Tijdens Open Monumentendag kunt u uw 'waardevolle' spullen gratis taxeren.

Tevens is het kijkdag voor de veiling van 19 september.

Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) (H)

Demonstraties, rondleidingen en lezingen

Zeeuwse Restauratiebeurs

(Garage Monumentenwacht, 11.00-17.00 uur)

Informatiestands en demonstraties van SCEZ-Monumentenwacht, Restauratie Opleidingsprojecten, Boogaard Restaurateurs (*demonstraties stuctechnieken*), Kemperman Restauratie (*demonstraties beeldhouwwerk*), Jobse Loodgieters, 't Ouwe Glas' uus (*demonstraties glas-in-loodzetten en eerste bewerkingen van brandschilderen*), De Nood Klassieke Verlichting, Bouwgroep Peters (*demonstraties oude houtverbindingen*), Restauratiebedrijf A.C. Rijken & Zonen (*demonstraties houtbewerking*), John Schijf Meesterschilder (*demonstraties hout- en marmerimitatie*), Stefan Schelling Meubelrestauratie (*demonstraties meubelrestauratie*) en Traas Buildingcare

- Kinderen kunnen op een klimwand leren hoe een monumentenwachter een torenspits inspecteert
- In de stand van de SCEZ zijn allerlei boeken over cultureel erfgoed in Zeeland te koop
- Op het terras zijn tegen geringe prijs koffie, thee, fris en wat lekkers erbij verkrijgbaar; dit wordt verzorgd door het Foodlab van Nehalennia SSG locatie Kruisweg uit Middelburg

Lezingen over restauraties in zaal De Looierij

13.00 uur Lezing van Stefan Schelling over *restauratie trouwzaal*

Historisch Stadhuis Zierikzee

14.00 uur Lezing van Riaan Rijken over *beeldhouwwerk Historisch*

Stadhuis Veere en Grote Kerk Goes

15.00 uur Lezing van Rinus Rentmeester over *glas-in-lood en brand-*

schilderen glas in diverse kerken

16.00 uur Lezing van Tim Kemperman over *restauraties in natuur-*

steen bij diverse monumenten

Zeeuws Archeologisch Depot

11.00 uur Rondleiding door depotbeheerder Henk Hendrikse (SCEZ)

Herhalingen om 12.00, 13.00, 14.00, 15.00 en 16.00 uur

Archeologielezingen in depotruimten

11.30 uur "*De onderste vuursteen boven*", lezing door Nathalie de Visser (Edufact!), met aansluitend hands-on bekijken van de archeologische vondsten

12.00 uur "*Vondsten arm en rijk uit een 'nieuwe' wijk van Vlissingen*", lezing door Bernard Meijlink (WAD), met aansluitend hands-on bekijken van de archeologische vondsten

12.30 uur "*De Romeinse forten van Aardenburg*", lezing door Robert van Dierendonck (SCEZ), met aansluitend hands-on bekijken van de archeologische vondsten

14.30 uur "*De onderste vuursteen boven*", lezing door Nathalie de Visser (Edufact!), met aansluitend hands-on bekijken van de archeologische vondsten

15.00 uur "*Vondsten arm en rijk uit een 'nieuwe' wijk van Vlissingen*", lezing door Bernard Meijlink (WAD), met aansluitend hands-on bekijken van de archeologische vondsten

15.30 uur "*De Romeinse forten van Aardenburg*", lezing door Robert van Dierendonck (SCEZ), met aansluitend hands-on bekijken van de archeologische vondsten

'Paard van Rilland'

(skelet gevonden in verdrinken dorp Oud-Rilland; 14.00-17.00 uur)

Publiek kan vragen stellen aan biologe Betty Ras (SCEZ) en meehelpen het skelet te positioneren

BB-commandopost

(in bunker onder het gebouw; ingang via parkeerterrein)

11.30 uur Rondleiding door Hans Sakkers (historisch publicist)

Herhalingen om 12.30, 13.30, 14.30, 15.30 en 16.30 uur

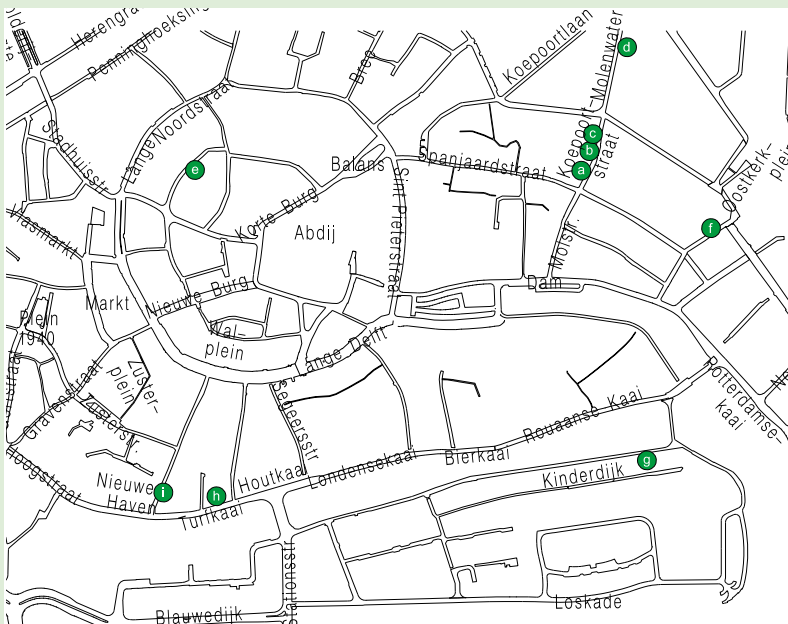
Een wandeling langs 'Middelburgse duurzame' monumenten

Op Open Monumentendag kunt u een wandelroute lopen langs duurzame monumenten.

'Middelburg, groene monumentenstad' is een burgerinitiatief dat zich hiervoor inzet.

Tussen 10.00 - 17.00 uur tonen enthousiaste bewoners u, hoe zij hun monument met respect voor de historie duurzaam hebben gemaakt.

- a. Koepoortstraat 15
- b. Koepoortstraat 21
- c. Koepoortstraat 3
- d. Molenwater 119
- e. Lombardstraat 1a
- f. Oostkerkplein 15
- g. Kinderdijk 78
- h. Turfkaai 25-27
- i. Sint Janstraat 58

Geopende monumenten

Op Open Monumentendag zijn de meeste deelnemende gebouwen in Middelburg tussen 10.00 uur en 17.00 uur geopend. U wordt in elk gebouw op eigen wijze gastvrij ontvangen. Hieronder een overzicht van de opengestelde monumenten in Middelburg met een korte uitleg over de historie van ieder gebouw. Bij de meeste deelnemers wappert een vlag met daarop het logo van de Open Monumentendag.

1. Abdijcomplex

De Middelburgse Abdij vindt haar oorsprong in een bescheiden klooster gelegen nabij de kreek de Arne. Omstreeks 1127 vestigden zich hier Praemonstratensers uit de Abdij van St. Michiel te Antwerpen. In 1574 moesten zij de Abdij verlaten en sindsdien zetelt hier het provinciaal bestuur. Het Abdijcomplex bestaat uit de Nieuwe Kerk, de Wandelkerk, de Koorkerk, het Zeeuws Museum en de Abdijtoren: de 'Lange Jan'. Ooit kende de Middelburgse Abdij één kerkgebouw. Later kwamen er twee, of eigenlijk drie, kerken voor in de plaats. In de eerste helft van de veertiende eeuw verving men de oudste kerk door de Koorkerk. Ook de Abdijtoren, de Lange Jan, dateert in oorsprong uit de veertiende eeuw. De Nieuwe Kerk stamt in haar huidige vorm en omvang uit het einde van de zestiende eeuw. De ruimte tussen de twee kerken, aan de voet van de Lange Jan, heet de Middenkerk of Wandelkerk.

Op deze dag zijn vanaf 10.00 tot 16.00 uur:

- De Kloostergangen permanent open
- Rondleidingen (Kloostergangen, Crypten, hoofgebouw en Statencomplex), start vanuit het Statencomplex (ingang Abdijplein) De rondleiding duurt 45 minuten, vooraf aanmelden hoeft niet.
- Vertoning historische film, elk half uur, over de geschiedenis van de Abdij in de Filmzaal (ingang Kloostergangen)

2. Zeeuws museum

Abdij

In de vroegere kanunnikenwoningen is sinds 1972 het Zeeuws Museum gevestigd. Het museum beheert de grootste verzame-

ling Zeeuws erfgoed ter wereld. Te zien zijn de wereldberoemde serie 16^e eeuwse wandtapijten, prachtig porselein en schilderijen, verrassende mode en streekdrachtzalen en kabinetten met kunst uit de Oost en West. Voor meer informatie over de lopende tentoonstellingen: www.zeeuwsmuseum.nl. Het Zeeuws museum is op 12 september en op zondag 13 september van 11.00 – 17.00 uur gratis toegankelijk.

Op dit moment is er een tentoonstelling 'Schieten tegen het vergeten'. Foto's van een aantal Zeeuwen, die ondanks de risico's, ieder op eigen wijze hun omgeving ten tijde van de bezetting in de WO II hebben vastgelegd.

3. Lange Jan

Met zijn 85 meter domineert de Abdijtoren, bijgenaamd de "Lange Jan", het voormalige eiland Walcheren. De toren is diverse malen door brand verwoest, onder meer in 1476, 1512, 1568, 1712 en 1940. De achtkantige stenen onderbouw is altijd gehandhaafd gebleven. De bovenzijde van de van een keizerskroon voorziene toren, heeft in de loop der eeuwen echter diverse wijzigingen ondergaan. De toren is op Open Monumentendag gratis te beklimmen.

4. Gasthuiskerk

Lange Delft 94

De Gasthuiskerk aan de Lange Delft 94 werd gebouwd in 1493-1494 als kapel van het Sint Barbaragasthuis. Voordat het gebouw na de Reformatie bestemd werd tot Nederlands Hervormde Kerk (1589-1798) was het 10 jaar in gebruik bij Engelse kooplieden. Van 1798 tot 1846 kerkten rooms-katholieken in deze kerk. Sinds 1846 is het kerkgebouw in gebruik bij de Christelijk Gereformeerden. De kerk lag aanvankelijk verscholen. Nadat ongeveer veertig jaar geleden een aantal er voor gelegen panden werden afgebroken, kwam de laatmiddeleeuwse kapel duidelijk in het zicht. In de middenstijl van de toegangsdeur bevindt zich een nog grotendeels authentiek 16^e eeuwse Madonnabeeldje.

Het hoofdmanueel dateert uit de eerste helft van de achttiende eeuw en het bovenmanueel is waarschijnlijk rond 1675 gemaakt. In de loop van de tijd zijn er uitbreidingen en kleinere restauraties uitgevoerd.

In 2009 is begonnen met een noodzakelijke restauratie door de fa. Van Vulpen uit Maarssen. De kleur van het orgel en de preekstoel zijn aangepast aan de oorspronkelijke kleur. In juni 2010 is het orgel met bijna 900 pijpen na een uitgebreide intonatie opgeleverd en weer in gebruik genomen.

Een aantal lokale ambachtslieden (imitatie schilderen, glas in lood) laten iets zien van hun oude ambacht. Verder zijn er die dag workshops welke in het teken staan van het Thema 'Kunst en Ambacht'.

5. Gortstraat 43

De Gortstraat is een heel oude straat, die al in de oudste stadsrekeningen van 1365/1366 wordt genoemd. De naam is mogelijk afgeleid van gort (gepelde gerst). De straat kent veel monumentale woonhuizen. Gortstraat 43 is er één van. Over de historie van het pand is echter weinig bekend. Volgens het archief zou het oorspronkelijk 'Waepen van Zeelant' heten. Het huis heeft een gepleisterde lijstgevel met een puibalk uit een vroegere periode. Het zal in de huidige vorm uit de 17de/18de eeuw dateren. Enkele jaren geleden is het gebouw ingrijpend gerestaureerd. De authentieke bouwstijl van het pand is bij de restauratie in het zicht teruggebracht. Het pand heeft nog de originele spiltrap met ombouwde woonfuncties. Een ruimte is ingericht als kunstenaarsatelier voor Ludo van Well. Hij wil tijdens deze monumentendag een gevelornament hakken in steen.

6. Baron Chassé

Gortstraat 30

Dit mooie patriciërshuis werd rond 1750 gerealiseerd door Pieter van Visvliet door een samenvoeging en verbouwing, inclusief de gevel, van twee reeds veel langer bestaande panden. Na een kleine honderd jaar in het bezit van deze familie te zijn geweest, ging het huis in eigendom over aan luitenant-generaal David Hendrick baron Chassé (1765-1849), zeer populair als verdediger van het fort Antwerpen. Zijn naam draagt het gebouw nog steeds. Sinds 1929 is het gebouw eigendom van de vereniging "Hendrick de Keyser". Na een bestemming als woonhuis en hotel-restaurant is sinds 1985 de Sociëteit de Vergenoeging de huurder. Het interieur is zeer de moeite waard. Zo is er bijzonder rijk Regence stucwerk en zijn er fraaie schouwen, betimmeringen en plafondbeschilderingen. Ook de gevel, de kapconstructies en de achtertuin annex gietijzeren waranda (1870) hebben monumentale waarde. De moerbeiboom en het beeld Heracles dateren uit de 18^e eeuw.

7. Kloveniersdoelen

Achter de Houttuinen 30

De jongste van de drie Middelburgse schutterijen was die van de Kolveniers of Kloveniers. Het schutterskorps werd in 1509 opgericht. Na aanvankelijk een schuttershof op de Dam te hebben gehad, namen de schutters in 1611 de huidige Kloveniersdoelen in bezit. Dit onderkomen van de stedelijke schutterij van de Kloveniers of "schutters met den bus" (geweerschutters) is een voorbeeld van Hollandse Renaissance. Het werd oorspronkelijk gebouwd in 1607-1611 in een rijke maniëristische stijl met spekbanden, middentopgevel, twee dakerkers en een natuurstenen ingangspartij met bords. De bovenzijde van de traptoren werd na blikseminslag in 1735 afgebroken. De Kloveniers hadden het gebouw van 1611 tot 1787 in gebruik. Daarna was het een rekrutendepot van de VOC (1787-1795). Lange tijd diende het pand als Militair Hospitaal (1795-1956). In de 19de eeuw raakte het ernstig in verval. Een vrij ingrijpende restauratie en reconstructie vond plaats tussen 1914 en 1919. Een nieuwe restauratie volgde van 1964-1969. Hierbij werd de in 1735 afgebroken toren opnieuw opgetrokken. Een laatste inpandige verbouwing volgde in 2013. In de twintigste eeuw diende de Kloveniersdoelen onder meer als Muziekbibliotheek en onderkomen van het Zeeuws Kunstenaarscentrum en de Stichting Nieuwe Muziek. De zolder is sinds 1969 in gebruik bij de schietvereniging De Kloveniers. Na de laatste verbouwing werd het gebouw in juni 2013 door de Cinema Middelburg en de Drvkkery betrokken. Er zijn nu een grandcafé, met ruimte voor lezingen en andere activiteiten, een buitenterras en een filmhuis in de 17de-eeuwse Kloveniersdoelen te vinden. De Kloveniersdoelen is vanaf 11.00 uur geopend.

8. SCEZ

Looierssingel 2

Voor het programma zie blz. 5

Consoles oude ambachten in de voorhal stadhuis

10. Stadhuis

Markt

Het Middelburgse stadhuis is een voorbeeld van Vlaams-Brabantse gotiek. Het verving een eerder door brand verloren gegaan "stedehuis". De voorgevel van het huidige stadhuis aan de Markt werd in de jaren 1452-1458 gebouwd. In deze voorgevel bevinden zich 25 beelden van graven en gravinnen die over Zeeland hebben geregeerd. Na het verwoestende Duitse bombardement op 17 mei 1940 stonden slechts de geblakerde muren van het stadhuis nog overeind. De gehele 18de eeuwse aanbouw aan de Lange Noordstraat was verwoest. Na een zorgvuldige en langdurige restauratie staat het stadhuis echter weer te pronken als vanouds. In het stadhuis is nu de University College Roosevelt gevestigd. Het stadhuis is uitgeroepen tot één na mooiste bouwwerk van Nederland. Tijdens monumentendag is het gotisch gedeelte voor het publiek geopend en zijn er divers rondleidingen.

11. De Drukkerij

Markt 51

De Middelburgse Markt was voor de Tweede Wereldoorlog veel groter dan het huidige plein. Bij het Duitse bombardement op 17 mei 1940 werd een groot gedeelte van de bebouwing rondom het marktplein verwoest. Bij de wederopbouw van de stad werd een nieuwe, kleinere Markt aangelegd en ontstond een nieuw plein (Plein 1940). De Provinciale Zeeuwse Courant (PZC) betrok begin 1950 een nieuw drukkerijgebouw aan de Zusterstraat. Aan de marktzijde verrees een kantoorgebouw van de krant. In 1998 werd het pand, een ontwerp van architect Arend Rothuizen, in gebruik genomen door 'de Drukkerij'. Sindsdien is de voorgevel voorzien van een extra transparante gevel, een glazen vlies, een kunstwerk van Piet Dieleman. In de Drukkerij zijn nog sporen te zien van de oude drukkerij. De Tourist-shop is ook in dit pand gevestigd.

Detail wandtapijt Burgerzaal stadhuis

12. Petrus- en Pauluskerk

Lombardstraat 1

De Rooms-katholieke kerk uit 1846 in de Lange Noordstraat werd bij het bombardement in 1940 volledig verwoest. Deze kerk werd niet herbouwd, maar in de nabijheid verrees een nieuw kerkgebouw, naar een ontwerp van de Haagse architect C.M. van Moorsel. Het robuuste bakstenen gebouw, gebouwd in de trant van de Bossche School, gaat terug op de basilica uit de vroegchristelijke periode. De kerk werd op 5 juli 1951 plechtig ingewijd. Er is een speciale kapel in het kerkgebouw, gewijd aan Onze Lieve Vrouw van den Polder, waarin zich een 16de eeuwse paneeltje met een afbeelding van Maria bevindt.

13. Doopsgezinde Kerk

Lange Noordstraat 62

Op de plaats van de huidige Doopsgezinde Kerk bevond zich in de 18de eeuw het huis van de patriotgezinde dokter Lucas van Steveninck. In 1787 werd het door het Oranjegezinde volk met de grond gelijk gemaakt, waarbij zelfs een kanon van een VOC jacht werd gebruikt!

Honderd jaar later verrees er een kerkgebouw in eclectische stijl, met neorenaissance invloeden, ontworpen door de Haagse architect K. Stoffels. De Mennonieten of Doopsgezinden die sinds 1630 aan de Hoogstraat kerken namen het gebouw in 1889 in gebruik. De voorgevel is in baksteen met natuurstenen banden uitgevoerd en kent een vooruitstekende middenpartij, die door een opvallende topgevel wordt bekroond. Origineel interieur met onder meer gepleisterde wanden, lisenen, lijsten; in zuidgevel raamvormen gepleisterd weergegeven; licht gebogen, gepleisterd plafond met vakverdeling. Aan westzijde tussenverdieping met balustrade, steunend op classicistische gietijzeren zuiltjes. Hier bevindt zich het tweeklaviers orgel van Bakker en Timmenga uit 1890. In dit orgel zijn onderdelen van vorige orgels verwerkt, afkomstig uit de oude Doopsgezinde kerk aan de Hoogstraat 20: registers van Moreau uit 1760, onderdelen van Preuniger en Mennes uit 1841 en van de orgelmaker W.H. Kam uit 1850 en 1856-1857. Aan de achterzijde werd in 1908 een consistorie aangebouwd. Drie jaar geleden is het kerkgebouw weer terug in de staat van 1889 gebracht. Op Open Monumentendag is er een presentatie van de restauratie van de glas-in-lood ramen, door 't Ouve Glas'uus te Nieuwddorp.

14. Van de Perrehuis

Hofplein 16

Dit schitterende monument staat bekend als het "Van de Perrehuis". Het 18^e eeuwse Van de Perrehuis is gebouwd op de kelders van een middeleeuws klooster: de Commanderie der Duitse Orde. Dit was een ridderorde, waarvan de leden het rooms-katholieke geloof in het oosten moesten verspreiden. Deze ridderorde stond in hoog aanzien, zelfs nog na drie eeuwen na hun vertrek uit Middelburg: het stadspaleis dat mr. Johan Adriaen van de Perre, die met de schatrijke Jacoba van den Brande getrouwd was, omstreeks 1765 liet bouwen op de plek van het klooster noemde hij de Commanderie. Tegenwoordig staat het stadspaleis bekend als het 'Van de Perrehuis'. Het 'Van de Perrehuis' werd gebouwd door de Antwerpse architect Johan Peter van Bourscheit de Jonge en zijn neef Engelbertus Baets. Van 1838 tot 1995 was het gebouw in gebruik als rechtbank. In de jaren vijftig van de twintigste eeuw is er aan de rechterachterzijde een vleugel aangebouwd.

De afgelopen jaren is het huis zorgvuldig gerestaureerd en hebben de kleurrijke stijkkamers hun karakter en uitstraling van weleer teruggekregen.

Tegen het 18de eeuwse huis verrees een moderne glazen nieuwbouwvleugel. In deze unieke combinatie van oud en nieuw is sinds 1 januari 2000 het Zeeuws Archief gevestigd.

De stijkkamers zijn bijzonder goed bewaard gebleven en zijn alleen op Open Monumentendag toegankelijk voor het publiek. Het "Van de Perrehuis" is vanaf 10.00 uur beperkt opengesteld en uitsluitend via rondleidingen o.l.v. een gids te bezichtigen. De laatste rondleiding start om 16.00 uur.

15. Notariskantoor

Wagenaarstraat 1

Dit monumentale huis dateert uit de 18de eeuw. Mr. C. van Citters, raadpensionaris van Zeeland, kocht in 1720 het perceel. Het pand zal voor hem of voor zijn dochter zijn gebouwd. Het gebouw heeft een brede en tamelijk sobere voorgevel met een grote hardstenen bordesstoep. Hoewel het interieur zeker nog enige interessante details kent, zoals stucwerkplafonds, moet het vroeger toch rijker zijn geweest. Het gebouw diende van 1888 tot 1972 als onderkomen van het Zeeuws Museum. Aan de zijgevel van Wagenaarstraat 1 is een unieke laatmiddeleeuwse houten gevel aangebracht die oorspronkelijk afkomstig is uit de Lange Delft.

16. Sint Augustinuskerk

Zuidsingel 60

Deze voormalige Lutherse kerk aan de Zuidsingel 70 is een ontwerp van de Middelburgse stadsbouwmeester Jan de Munck (1687 - 1768), en verving de oudere Luherse kerk aan de Suikerpoort die te klein werd. In 1740 werd met de bouw begonnen. Naast de kerk bouwde men een pastorie en een wezenschool. Op 20 mei 1742 werd de Lutherse Kerk plechtig ingewijd. De kerk is een eenvoudige bakstenen zaalkerk. Boven de deur ziet men de zwaan, het Luther-symbool.

In de kerk bevindt zich een orgel dat ook al in de eerste kerk aan de Suikerpoort heeft gestaan. In dit kerkje werd in 1707 het orgel geplaatst dat nu het hoofdwerk vormt van het orgel. Johannes Duyschot en zijn zoon Andries waren bereid de bouw van het orgel op zich te nemen.

Na verplaatsing van het orgel naar de nieuwe kerk aan de Zuidsingel werd het door stadsarchitect Jan de Mynck aan de nieuwe omgeving aangepast. Het grote beeld van koning David dateert uit die tijd. Beeldhouwer Gerard de Grendel heeft dit vervaardigd, evenals het lofwerk en de fraaie consoles onder de torens van het rugpositief. De Munck heeft kans gezien het Duyschot-orgel van 1706 met een nieuwe preekstoel en liturgisch centrum tot een fraai geheel te combineren.

In 1754 werd het orgel door Johann Müller belangrijk uitgebreid. Het orgel werd onder meer in 1964 en 1994-1995 gerestaureerd.

17. Oostkerkplein 22

Dit rijksmonument is volgens de omschrijving in het monumentenregister een pakhuis met kruisramen, diefijzers, hijsbalk en schuin kelderluik. Het dateert uit de zeventiende eeuw. Het pakhuis, waarvan de huidige bewoners de naam Pakhuis 22 gaven, verkeerde lange tijd in verval. In 2000 is het door architect Nellie van den Boorn-Huijsman gerestaureerd. Bij die restauratie is het oude zoveel mogelijk gerespecteerd, zo hangt op de zolderverdieping nog een origineel hijsrad. De zolder is ingericht als therapie werkruimte. Op de begane grond is een ruimte voor cursussen en exposities en in de kelder is een beeldhouwatelier.

18. Oostkerk

Oostkerkplein

Het heeft lange tijd geduurd voordat de Oostkerk er stond. Het kerkgebouw werd met tussenpozen tussen 1648 en 1667 gebouwd. Het is de eerste kerk die in Middelburg speciaal voor de protestantse eredienst werd gebouwd. De imposante Oostkerk heeft een achtkantig grondplan en vormt een nog gaaf voorbeeld van de classicistische barok uit het midden van de 17de eeuw. Het interieur, met onder andere een gerestaureerd 18de eeuws orgel is eveneens de moeite waard om te bezichtigen en te beluisteren.

19. Pakhuis “de Kemel”

Kinderdijk 88

Aan de Kinderdijk werden eind 16de eeuw de thans nog bestaande pakhuizen gebouwd. Ze dragen heel toepasselijk de namen van lastdieren, te weten: de Kameel, de Olifant, de Kemel en de Muyl. Er was overigens nog een vijfde pakhuis, het Witte Paart. Dat is echter verdwenen. De pakhuizen kwamen later in het bezit van de in 1602 opgerichte VOC. Waren uit de Oost, zoals kruiden en specerijen, werden toen in deze pakhuizen opgeslagen. ‘De Kemel’ is in gebruik bij watersportvereniging ‘Arne’.

20. Pakhuis “Holstein”

Korendijk 56

Dit vlak bij de Middelburgse havens en werven gelegen pand is, met zijn zware balken zolderingen en de vele luiken een gaaf voorbeeld van een 18de-eeuws pakhuis. Aan de, voor een pakhuis, zeer fraaie uitvoering is te zien dat het Middelburg in die tijd economisch voor de wind ging. Op deze plek is in vroeger tijden een haringpakkerij gevestigd geweest op de open ruimte tussen de twee naastgelegen woonpanden in. Vermoedelijk was er toen al wel een overkapping. Later is het huidige pand tussen de twee andere gebouwen ingezet. Het pakhuis met zijn rechte gevel heeft deze vorm gekregen in 1738.

Tegenwoordig bevindt zich op de begane grond van het pand het atelier van de beeldende kunstenaar Toos van Holstein.

In het kader van het thema “Op reis” heeft ze in haar pakhuis een speciale expositie samengesteld.

Vanwege de connectie tussen de naam van Toos van Holstein en de graanhandel met het huidige Duitse gebied Holstein draagt het pakhuis nu de naam “Holstein”.

21. Veilinghuis Korendijk, ‘Het Anker’

Korendijk 28

Volgens de lijst van beschermde rijksmonumenten zou dit pakhuis (voorheen P 69) met hoge puntgevel en muurankers uit de 18de eeuw dateren. Het pand moet in oorsprong echter een eeuw ouder zijn. Het is in de loop der tijden diverse malen verbouwd.

Aan deze zijde van de stad vinden we veel pakhuizen en dat is niet verwonderlijk aangezien hierachter, aan de rand van de oude stad, in de 17de en 18de eeuw scheepswerven en bedrijventerreinen waren gelegen. Het Anker werd in 2013 verbouwd om onderdak te bieden aan een dependance van het Zeeuws Veilinghuis.

U bent van harte welkom om uw antiek, schilderijen en andere kostbare objecten te laten taxeren op waarde, staat en verkoopbaarheid. Het is tevens kijkdag voor de veiling van 19 september.

Korendijk 28
omstreeks 1920

22. Gemaal Boreel

Tot 1929 stonden in de wintermaanden grote delen van ‘het platte van Walcheren’ onder water. De bouw van het gemaal Boreel aan de Nieuwe Vlissingseweg maakte daar een einde aan. Dit in kubistisch-expressionistische stijl opgetrokken gebouw van de Polder Walcheren (tegenwoordig Waterschap Scheldestromen) slaat het overtollig polderwater uit op het Kanaal door Walcheren.

Boreel is het ontwerp van zijn naamgever, jhr. J.L. Boreel. In het industriële interieur is de in 1953 uitgebreide installatie te bezichtigen. Het gemaal kent tal van mooie details, zoals de tegelvloer, de afwerking van de hoge ramen en het kleurige wapen van de Polder Walcheren boven de ingang aan de spuijzijde.

Het gemaal Boreel is te voet of met de fiets bereikbaar via het jaagpad.

23. Verbindingsbunker park Toorenvliedt

Toorenvliedt was gedurende de Tweede Wereldoorlog het hoofdkwartier van de Duitse troepen op Walcheren en de beide Bevelanden. Vanuit dit commandocentrum werden ca. 9000 militairen aangevoerd. In 1944 bouwden de Duitsers enkele commandobunkers, een personeelsonderkomen en een communicatiebunker op het landgoed. Vanuit de communicatiebunker werden radio-, telex- en telefoonverbindingen onderhouden met de eenheden in Zeeland en de hogere staven in België en Noord-Frankrijk. Het berichtenverkeer vanuit deze bunker verliep voor een deel versleuteld via het legendarische codeerapparaat “Enigma”. Gemeente Middelburg heeft deelgenomen aan het Europese project World War II Heritage. Het park is afgelopen jaren opgeknapt en de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog wordt extra onder de aandacht gebracht. In het park kan heerlijk gewandeld worden en voor kinderen is er een speurtocht. Er staan informatieborden over de geschiedenis, op iedere bunker zijn dichtregels te lezen en bij verschillende bunkers kan gespeeld worden. De communicatiebunker is gerestaureerd en wordt momenteel ingericht zoals dat tijdens de oorlog was. Deze bunker is op Open Monumentendag als klein museum opengesteld voor publiek.

24. Molen ‘Buiten Verwachting’

Molenweg 35, Nieuw – en Sint Joosland

Molen “Buiten Verwachting” in de Mortierepolder te Nieuw- en Sint Joosland is nog regelmatig in bedrijf. De stenen korenmolen van het type grondzeiler dateert uit 1874. Een algehele restauratie van de molen vond in 1983 plaats.

De molen is op deze Monumentendag te bezichtigen.

25. Scheepswerf C.A. Meerman

Zuidwal, Arnhemuiden

De werf is opgericht met een sleehelling bij een pakhuis door Pieter Boers uit Sliedrecht in 1763. In 1786 kocht Jacob Meerman de werf met loods en toebehoren. De werf bleef meer dan tweehonderd jaar in het bezit van de familie Meerman. In de twee eeuwen werden vele vissersschepen, waaronder een groot aantal hoogaarzen, daar gebouwd. In 1986 werd de scheepswerf gesloten. De gemeente Middelburg kocht het terrein in 2003 voor het symbolische bedrag van één euro. Voorwaarde hierbij was de werf te restaureren en weer in gebruik te stellen. In 2006 is de gemeente Middelburg met de ingrijpende restauratie gestart. De restauratie werd in 2007 voltooid. Uniek is dat de werf nog beschikt over alle oude gereedschappen en werktuigen. De stichting Historische Scheepswerf C.A. Meerman beheert de werf als werkende museumwerf. Het is ook de thuishaven van de Stichting Behoud Hoogaars, waar de vier eigen schepen (drie hoogaarzen en een hengst) onderhouden en gerestaureerd worden.

26. Het Oude Toonkamertje

Langstraat 37, Arnhemuiden

In de Langstraat staat een oud winkeltje. De winkel is gevestigd in een oorspronkelijk woonhuis. Het pand werd in 1579 gebouwd en kreeg de naam "Het Wapen van Brugge" en is herbouwd omstreeks 1860. Het huis is nu in gebruik als Oud Hollands winkeltje met ornamenten uit een drogisterij van omstreeks 1950, waar ook Oud Hollandse snoep wordt verkocht. In dit pand is ook een klein museumje gevestigd met o.a. een huiskamer met een statig familie kabinet uit 1875. Ook de bovenverdieping is ingericht als museum vanaf de jaren 1920, met als thema even terug in de tijd. U treft hier een kinderkamertje, een naaikamertje en een kamer met gereedschap aan. Zo krijgt u een indruk hoe mensen vroeger leefden en speelden. Vanuit de winkel is er een uitzicht op de boerentuin met planten die bij de sfeer van het pand passen.

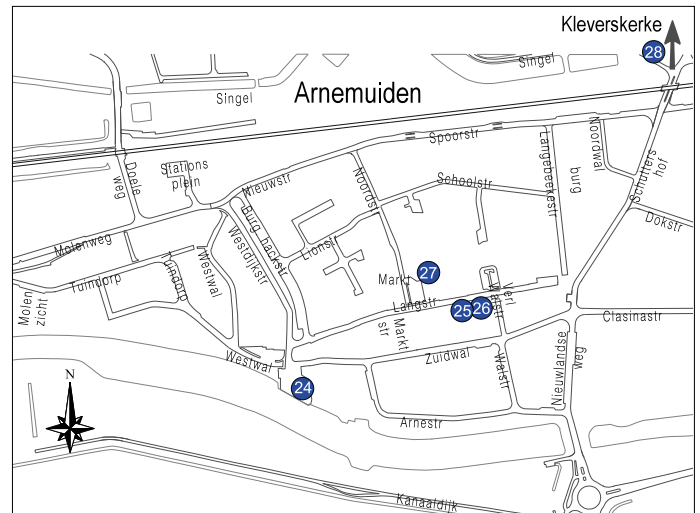
27. Museum Oud Stadhuis Meerman en 'Uusje van Eine'

Langstraat 35, Arnhemuiden

Als u toch in de Langstraat bent, breng dan een bezoek aan het uit 1865 daterend voormalig gemeentehuis van Arnhemuiden. Het gebouw staat thans bekend als 't Stadthuys en biedt onderdak aan het plaatselijk museum.

De Stichting Oudheidkundig Museum Arnhemuiden exploiteert niet alleen het oude stadhuis, waarin onder meer een fraaie collectie schilderijen en vele voorwerpen over de geschiedenis van

de vissersplaats te bewonderen vallen, maar ook het er tegenover gelegen 'Uusje van Eine'. Dit uit de jaren twintig daterende arbeiderswoning is ingericht als een vissershuisje en toont hoe de vooroorlogse woonsituatie in Arnhemuiden was.

28. Kerk Arnhemuiden

Markt 10, Arnhemuiden

In 1505 werd er een kerk te Arnhemuiden gebouwd, die in 1545 tot parochiekerk werd verheven. De protestanten namen deze katholieke kerk in 1572 in gebruik. Men nam in 1857 het besluit het laatmiddeleeuwse kerkgebouw wegens bouwvalligheid te slopen. Op 31 maart 1858 werd de eerste steen gelegd voor een nieuwe kerk, naar een ontwerp van J. Bourdrez. Het is een recht gesloten zaalkerk, voorzien van een geveltoren met opengewerkte houten lantaarn en naaldspits. Het kerkgebouw heeft sobere, vroeg neogotische elementen. In het interieur bevinden zich grafstenen uit de oude kerk. Bijzonder is het astronomisch torenuurwerk, dat de opkomst en ondergang van de zon en de maan en de hoog en laag waterstand aangeeft. Het is oorspronkelijk in 1589 vervaardigd voor de oude kerk, maar werd in 1858 herplaatst in deze kerk en in 1957 gerestaureerd.

29. Protestantse Kerk Kleverskerke

Dorpsstraat 25, Kleverskerke

Het gehucht Kleverskerke werd in 1857 bij Arnhemuiden gevoegd. De huidige kerk werd in 1862 gebouwd ter vervanging van een eerder kerkgebouw uit 1670. Het allereerste kerkje was van voor 1251. Er was al bebouwing in 1200 en de eerste vermeldingen vinden we in een oorkonde van 20 september 1251.

Het is een recht gesloten zaalkerk met rondboogvensters en een houten geveltoren met naaldspits. Het dak is gedekt met zogenaamde Oegstgeester pannen. In het begin van de 20^e eeuw is er een pastorie bij de kerk gebouwd. Deze is later als woonhuis gebruikt door meerdere families en in 1970 is het huis geheel gerenoveerd.

Sindsdien is het huis, dat de naam draagt "Pastorie", in particulier bezit.

Bij de kerk bevindt zich een hardsteen met het wapen van Johan Pieter van den Brande, ambachtsheer van Kleverskerke. Deze steen is afkomstig uit het in 1940 verwoeste woonhuis van Van den Brande in de Lange Delft te Middelburg. De steen werd enkele jaren geleden dankzij de inspanningen van de Historische Vereniging Arnhemuiden, in Kleverskerke geplaatst. Tijdens Open Monumentendag worden er demonstraties Werken met bloemen gegeven.

30. Nederlandse Hervormde Kerk

Van Cittersstraat 69

Onder de rook van Middelburg ligt in een landelijke omgeving Sint Laurens. De Noordweg, die door dit historische dorp loopt, verbindt al eeuwenlang Middelburg met het agrarisch achterland. Het dorp Sint Laurens, genoemd naar een heilige uit de Romeinse tijd, ontstond uit bebouwing rondom het middeleeuwse kasteel Popkensburg.

Spoedig na de stichting van Sint Laurens verrees in de 13^e eeuw de eerste kerk, maar overleefde de strijd op Walcheren tijdens de Tachtigjarige oorlog niet. In 1644 besloot men op de fundamenten van de oude kerk een nieuw kerkgebouw neer te zetten. Overeenkomstig de gereformeerde traditie een kerk zonder koor. Het werd een eenvoudig rechthoekige zaalkerk, voorzien van een dakruiter, een torentje in het midden van het dak. Het kerkje kon in 1645 in gebruik worden genomen. Het overleefde de eeuwen tamelijk ongeschonden, maar werd in 1944 door het zoute water van het geïnundeerde Walcheren aangetast. In 1952 volgde een restauratie van het gebouw. In het sfeervolle interieur, welke twee jaar geleden werd vernieuwd, vallen de preekstoel, het doophek en enkele rouw- of wapenborden op. De borden zijn alle van eigenaars van kasteel Popkensburg. Ook hangt er een zeldzaam topografisch schilderij van "t Ridderlijk Huijs Popkens Burgh". De ommuring van de kerk-tuin is nog gedeeltelijk aanwezig.

31. Voormalig gemeentehuis

Noordweg 495,

Zoals de naam doet vermoeden, is dit gebouw het voormalig gemeentehuis van Sint Laurens. Dit gebouw is een typerend voorbeeld van de interbellumarchitectuur (dat wil zeggen de bouwstijl tussen Wereldoorlog I en Wereldoorlog II). Het uit 1931 daterende stadhuis van de toenmalige gemeente St. Laurens, die in 1966 bij Middelburg gevoegd werd, is een ontwerp van architect E.W. Neugebauer. Aannemer M. Walraven voerde het werk uit. Aan de linkerkant van het gebouw werd een woning voor de vader van de burgemeester in dezelfde stijl gebouwd. De grote beeldbepalende daken van het complex zijn opvallend, evenals de tamelijk ver overstekende gootlijsten. Nadat dit rijksmonument zijn functie had verloren diende het enige jaren als kantoor. Er zijn zo veel mogelijk originele elementen bewaard gebleven, zoals glas en lood met het wapen van Sint Laurens en het wapen van Zeeland. Ook de hal en de trap zijn nog in originele staat.

32. 't Hof "Popkensburg"

Kasteelstraat 7

Met de sloop in 1863 van het kasteel ging niet de naam Popkensburg verloren. Uitkijkend over het platteland van Walcheren staat nu Hofstede Popkensburg. Sinds 1986 een woongemeenschap voor ouderen.

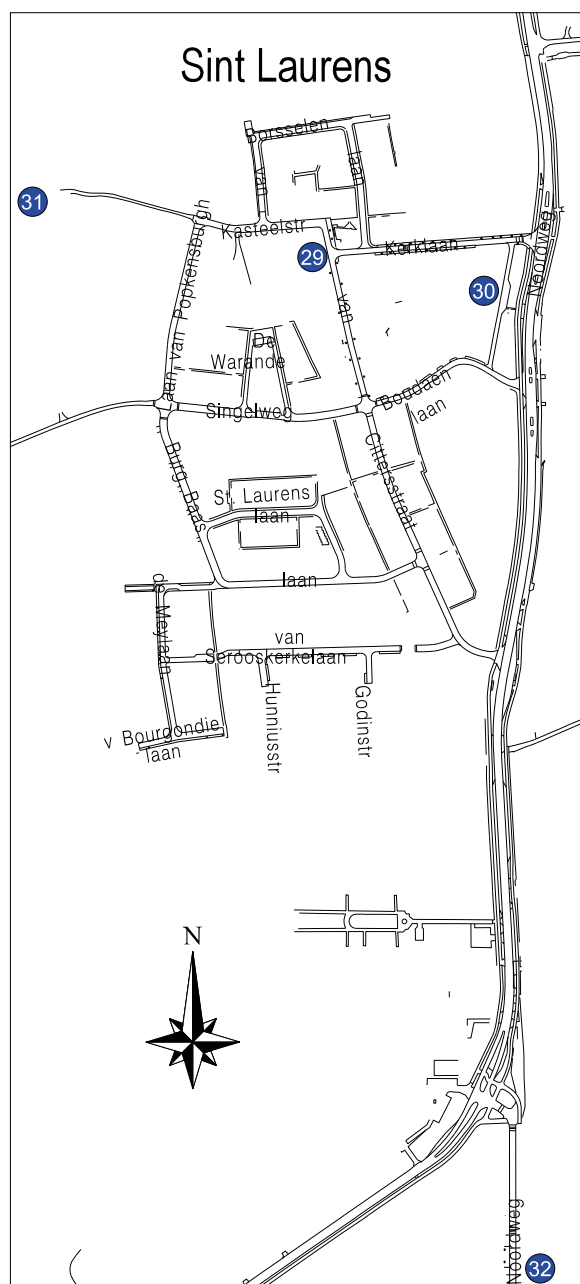
Openingstijden: 10.00- 12.00 uur en van 13.00 – 16.00 uur. Graag eerst melden bij de portier.

33. 't Hof "Welgelegen"

Noordweg 402

Het verborgen buiten "t Hof Welgelegen" ligt aan de Noordweg. Het hof is een monumentale boerderij uit 1622. De markante binnenplaats, die wel iets Frans aandoet, is een van de zaken die terug leiden naar het gebruik als buitenplaats.

Openingstijden: 10.00 – 12.00 uur en van 16.00 – 18.00 uur.

Open Monumentendag in de gemeente Veere

In de gemeente Veere staan 313 monumenten waarvan 117 in de stad Veere. Aan het eind van de 13de eeuw is Veere gesticht en als stapelplaats van de Schotse wol in de 16de eeuw tot grote bloei gekomen. In de napoleontische tijd stopte de handel met Schotland en Veere verarmde snel.

Door deze economische neergang was er geen geld voor vernieuwing en daar aan dankt Veere haar huidige rijkdom aan monumenten. Na de bouw van de Veerse Gatdam (1961) is de stad een centrum voor de pleziervaart geworden.

Rond Oostkapelle, in het beschermd natuurgebied de Manteling, staat nog een aantal monumentale buitenplaatsen waarvan er in het midden van de 18de eeuw ruim 200 op Walcheren stonden.

De monumenten in Domburg dragen bij aan de herinnering van de grandeur van deze badplaats aan het einde van de 19de/begin 20ste eeuw. De dorpen in het agrarische middengebied en langs de kust van

de gemeente Veere hebben allemaal monumentale kerken en monumenten met een (vroegere) agrarische functie zoals boerderijen en molens. De statige vuurtoren van Westkapelle (oorspronkelijk de toren van een kerk) inspireerde Piet Mondriaan tot het maken van prachtige schilderijen.

Kortom, de gemeente Veere heeft een rijke schakering aan monumenten op haar grondgebied. Het Comité Open Monumentendag Veere heeft 12 particuliere monumenteneigenaren bereid gevonden de deuren te openen. De in deze brochure opgenomen monumenten gaan mede dank zij de hulp van veel vrijwilligers (gedeeltelijk) open. De nummers van de monumenten zijn op een kaartje aangegeven. Dit jaar is het thema "Kunst en Ambacht". Over het smidsambacht in de gemeente Veere en monumenten die hieraan herinneren, leest u verderop in deze brochure.

1. Molen Weltevreden

Rosjesweg 4, Domburg

De ronde bakstenen grondzeiler is uit 1817. De molen is in 1970 door de gemeente aangekocht en in 1973 gerestaureerd. Molen Weltevreden was een inspiratiebron voor de in Domburg werkzame schilders zoals Mondriaan en Toorop. De molen is geopend.

2. Protestantse kerk en toren

Markt 8, Domburg

De oorspronkelijke 14de-eeuwse kerk met de in de 15de eeuw aangebouwde noordbeuk brandde in 1848 af. Toen is de in de kerk aanwezige collectie Nehalennia-stenen, grotendeels verwoest. De restanten bevinden zich in het Zeeuws Museum in Middelburg. De bakstenen toren stamt uit het einde van de 14^e eeuw. Dat is te zien aan het formaat van de bakstenen. In de bovenste helft van de toren zijn figuren in geglazuurde steen (bij een bepaalde lichtval) goed te zien. De 38 meter hoge toren is te beklimmen (ingang via het kleine torentje aan de zuidzijde). De kerk is open van 10:00 tot 17:00 uur. Het orgel wordt de hele dag bespeeld door bekende organisten. Er is een grote boekenmarkt in 'De Poort' naast de kerk en een fototentoonstelling van de diverse restauraties. De wereldwinkel staat achter in de kerk met een verkoopstand. U kunt de kerk bezichtigen en er worden ook rondleidingen gegeven.

3. Raadhuis Domburg

Markt, Domburg

Vermoedelijk stond in 1545 op dezelfde plaats ook al een stadhuis. In 1567 bouwde de stad Domburg voor eigen rekening een nieuw stadhuis met klokkentorentje. Alleen de zijtrapgevels herinneren aan de oude toestand. De voorgevel en het bordes werden in 1822 gerenoveerd. Opvallend is dat de klok op het halve uur het aantal uren slaat, en op het hele uur één keer slaat. Er is een antiek- en interieurwinkel in het pand gevestigd die de sfeer van het gebouw optimaal benut. De winkel is geopend.

4. Villa de Bruinvis

Nehalenniaweg 14, Domburg

Tot de eerste 'bouwpakket'-huizen behoorden de chalets 'Strandholm' en 'De Bruinvis'. In 1905 werden deze uit Noorwegen geïmporteerd. De Noorse huizen zijn ook te vinden in Het Gooi. Villa de Bruinvis ligt uniek en hoort tot de moderne monumenten. Het huis is alleen aan de buitenzijde te zien.

Protestantse kerk en toren Oostkapelle

5. Protestantse kerk en toren

Waterstraat 2, Oostkapelle

De oorspronkelijk 15de eeuwse kerk is in de 17de eeuw ingrijpend verbouwd.

De toren is enkele jaren geleden gerestaureerd en kunt u beklimmen. In de toren is een oudheidskamer. Vandaag klinkt op verschillende momenten het orgel. Vlakbij de kerk, aan de Torenstraat 42, is op monumentendag de nagebouwde dorpskruidenierswinkel van de heer Bimmel open. In dit winkeltje vindt u een assortiment kruidenierswaren uit de jaren '20-'70 van de vorige eeuw.

6. Molen d'Arke

Noordweg 4, Oostkapelle

Tot 1858 stond er een standaardmolen aan de Grijpskerkseweg die door de te geringe windvang, moest worden afgebroken. Het bovenwiel van die molen is in deze molen verwerkt. In 1984 is de gemeente eigenaar geworden en in 2005 is de molen voor het laatst gerestaureerd. D'Arke is in uitstekende staat. Er zijn rondleidingen en bij voldoende wind maalt de molenaar en kunt u de meelproducten kopen.

7. Voormalig koetshuis en Oranjerie Buitenplaats Berkenbosch

Duinbeeksweg 29, Oostkapelle

Het vroeg 18de-eeuwse stalgebouw is onderdeel van de historische buitenplaats "Berkenbosch". Het stalgebouw is eenvoudig van opzet en heeft een rechthoekige plattegrond onder een schilddak dat met gesmoorde pannen is gedekt. De Oranjerie en het Koetshuis zijn open. Deze zijn te bereiken via het pad vanaf strandovergang Berkenbosch. De oprijlaan langs de woning is niet toegankelijk.

8. Buitenplaats Overduin

Dunoweg 4, Oostkapelle

Oorspronkelijk was dit landgoed een hofstede uit de 16de eeuw. De huidige woning bij de boerderij dateert nog uit die periode. De villa, het park in Landschapstijl en de boerenschuur zijn van 1839. De villa en het park vormen het centrum van een landgoed van circa 42 ha. en zijn waarschijnlijk aangelegd naar ontwerpen van K.G. Zocher (1796 - 1863). De boerderij wordt niet meer als zodanig gebruikt en de landbouwgronden zijn verpacht. Doelstelling van de eigenaar is, de instandhouding en het beheer van Overduin als particulier bewoont landgoed. Een aantal vertrekken van de benedenetage van de villa zijn toegankelijk voor het publiek. U krijgt informatie over de historie en kunt op eigen gelegenheid door het park en bos wandelen.

9. Buitenplaats Zeeduin

Dunoweg 10, 12 en 14, Oostkapelle

Het huidige landgoed Zeeduin, circa 80 ha, kent haar oorsprong in de twee historische buitenplaatsen Duno en Zeeduin. Van de buitenplaats Duno resteert nog het Hof Duno aan de Dunoweg. Rond het monumentale huis Zeeduin ligt een park in Landschapstijl. De bijgebouwen en het park zelf (met hertenkamp) zijn ook een beschermd monument. De gebouwen zijn niet toegankelijk. Het park, de moestuin en de oranjerie zijn op deze dag wel te bezichtigen.

10. Pelgrimskerk

Fort den Haakweg 2, Vrouwenpolder

Tijdens de opstand tegen Spanje werd de oorspronkelijke kerk grotendeels verwoest. In 1622 begon men met de herbouw. De preekstoel met boogpanelen dateert uit 1624.

De middeleeuwse muurresten werden gebruikt om de typisch 17de -eeuwse zaalkerk te bouwen, vijf travéeën lang met dakruiter op de nok. De vroegere kerk was groter en hoger, zoals bij de restauratie in 1955 is gebleken.

11. Boerderij Arendsrust

Rijkebuurtweg 12, Vrouwenpolder

Het woonhuis dat in 1925 gebouwd is, is bijzonder gedetailleerd. Zoals het siermetselwerk boven de ramen en in de kruisen onder de gootlijst. De bakstenen geveltop bevat beeldhouwde figuren van arend- en cherubijnfiguren. Voor de woning staan twee natuurstenen ornamenten met cherubijnfiguren en een derde ornament met zonnwijzer. De figuren in de gevel en de ornamenten zijn afkomstig van de oorspronkelijke woning van Hof Arendsrust die aan de andere kant van de schuur stond. Ook de moeite waard zijn de luiken met een bijzonder motief en de vernieuwde schuur. Het erf en de rijk versierde hal met tegels en muurschilderingen zijn opengesteld.

Bij goed weer wordt er koffie en thee in de tuin geschonken.

12. Molen De Jonge Johannes

Vrouwenpolderseweg 55a, Serooskerke

De achtkantige houten beltmolen op bakstenen voet is van 1835. De molen is in particulier bezit. Er is een speeltuin, skelterbaan, mini-kinderboerderij en een maïsdoolhof. Verder is er een restaurant en een winkeltje met streekproducten.

13. Johanneskerk

Noordweg 1, Serooskerke

De aan de apostel Johannes gewijde kerk is in de 15de eeuw, gebouwd als bedehuis van de rooms-katholieken. De parochiekerk van Serooskerke behoorde destijds tot de moederkerk Oostkapelle. De oorspronkelijke kerk heeft, in tegenstelling tot de kerk van Gapinge die geheel gespaard bleef, behoorlijk geleden onder de gebeurtenissen

in de beginjaren van de tachtigjarige oorlog omstreeks 1572-1574. Daarna volgde de eerste en waarschijnlijk grootste restauratie. Ook in augustus 1809, toen een Engels leger te Vrouwenpolder aan land kwam om het fort de Haak in te nemen, heeft het kerkgebouw ernstige schade opgelopen. Van de door Napoleon uitgekeerde schadeloosstelling van f 750 kon de kerk worden hersteld. Nadat de toren in 1954 was gerestaureerd volgde in de jaren 1957-1958 een algehele, grondige restauratie van de kerk. In de kerk worden schilderijen geëxposeerd.

Kaartgegevens ©2015 Google

14. Stadhuis

Markt 5, Veere

Dit laatgotische gebouw dat door Evert Spoorwater is ontworpen heeft een gevel van gobertangersteen. Eeuwenlang werd Veere vanuit het stadhuis bestuurd. In 'de vierschaar', de ruimte waarin schout en schepenen tot 1795 recht spraken, is deze sfeer nog tastbaar. Schilderijen en historische voorwerpen, waaronder de beroemde beker van Maximiliaan van Bourgondië, vormen een bewijs van de rijke bloeitijd van Veere. Sinds 1581 bestaat er een bijzondere relatie tussen het Huis van Oranje-Nassau en de stad Veere. De oorspronkelijke beelden uit 1517-1520 van Michiel Ywijnsz van Mechelen, die in de nissen van het stadhuis stonden, staan permanent in museum Veere, locatie de Schotse Huizen op de Kaai. De replica's van Oswald Wenkenbach uit 1933-1934 staan tijdelijk in de Grote Kerk. Het stadhuis is onlangs volledig gerestaureerd en open voor het publiek. Ook kan er weer getrouwd worden. Het stadhuis is onderdeel van museum Veere.

15. Winkelpand Het pand van Ferdinand

Markt 17, Veere

Huis met topgevel uit de 17de – 18de eeuw. Links van de gevel ziet u nog een aanzetsteen van een vroegere gevelbekroning. In de onregelmatige gevel staat in de balk de inscriptie; "God die Salomon zijnen tempel stiften dede, verleen dit huys geluck, voorspoedt en vrede". Op dit moment is er een winkel in het pand gevestigd. De winkel is open.

16. Winkelpand De Aquamarijn

Markt 37, Veere

Het monument bestaat uit een winkel en een woonhuis op nummer 39. Ooit was het een boerenschuur waar het vee in stond. Nu is het een mineralen-, sieraden- en fossielenwinkel. Het woonhuis is niet geopend, de winkel wel.

17. Museum Veere: de Schotse Huizen

Kaai 25-27 Veere

Huis 'Het Lammeken' en huis 'In den Struys', werden gebouwd omstreeks 1539. Huis 'In den Struys' werd aan het eind van de 18de eeuw de vergaderplaats van de Schotse inwoners van Veere. Het museum toont originele voorwerpen en documenten die herinneren aan de eeuwenlange handelsbetrekkingen tussen Veere en Schotland. Het Lammeken heeft een hoge natuurstenen trapgevel met vele fraaie details.

In de Beeldenzaal van het museum zijn de originele beelden van het stadhuis te bezichtigen.

18. Kleine Kerk

Kapellestraat 27, Veere

De Kleine Kerk is het midden en zuid koor van de Grote Kerk. Het is in gebruik als kerkgebouw van de protestantse gemeente Veere. U kunt kijken naar een doorlopende diavoorstelling over liturgisch bloemschikken en een demonstratie stoelenmatten. Er is een (papieren) rondleiding beschikbaar en er is gelegenheid om een kaarsje aan te steken.

Grote Kerk

19. Grote Kerk

Oudestraat 26, Veere

De bouw van deze grote middeleeuwse kerk was in 1521 voltooid. Sindsdien heeft de kerk heel wat doorstaan. In 1686 richtte een brand grote schade aan. In het begin van de 19de eeuw verloor het kerkgebouw definitief zijn bestemming voor de eredienst. Een bombardement in 1809 was de aanleiding. In de Franse tijd is de kerk gebruikt als militair hospitaal. Daarvoor werden een aantal vloeren in de kerk aangebracht en werden vensters gedeeltelijk dichtgemetseld. In de eerste helft van de 19de eeuw deed het gebouw ook dienst als werkhuis en gesticht. In 2004 is het interieur van de kerk verbouwd voor structureel gebruik door Muziek Podium Zeeland. U kunt de toren beklimmen.

20. Protestantse Kerk

Dorpsstraat 25/Schotse Hoek, Gapinge

De kerk is opgericht als dochterkerk van de Noordmonsterparochie te Middelburg. De toren van deze kerk dateert van het begin van de 15de eeuw. Het koor stamt uit het midden van de 15de eeuw. Rond 1500 werd het schip op gelijke hoogte gebracht met het koor en werd de, aan de bovenkant achtkantige toren, ingebouwd. Het éénklaviersorgel is omstreeks 1760 door de Middelburger Ludovicus de Backer gemaakt en in 1903 in deze kerk geplaatst. Daarvoor stond het in de Hervormde Kerk te Oostkapelle die het in 1873 via een legaat van Abraham de Landmeter had verkregen.

21. Molen De Graanhalm

Dorpsstraat 1, Gapinge

De molen is grondig gerestaureerd en in augustus weer in gebruik genomen.

De molen is te bezichtigen. Er worden diverse soorten meel en koffie/thee, frisdrank met iets lekkers verkocht.

22. Michaëlskerk

Kerkring 26, Grijskerke

Het twee-beukige gebouw heeft een zuidbeuk uit het begin van de 14de eeuw. Ongeveer een eeuw later werd het vergroot met een noordbeuk en in 1770 met een travee naar het westen. U kunt luisteren naar orgel- en fluitspel en er is een beamerpresentatie over trekpaarden. De toren is open en er wordt een bazaar/rommelmarkt gehouden.

23. Molen De Lelie

Middelburgsestraat 110, Koudekerke

'De Lelie' is een ronde, stenen stellingmolen die in 1872 als koren-molen is gebouwd. Voor de bouw van de molen werden tweedehands stenen gebruikt van een oud fort. De buitenkant van de romp werd voorzien van een pleisterlaag tegen het inregenen. Op 14 november 1940 is de molen door een zware noordwester storm op hol geslagen en verloor zijn wieken. Door de oorlog was herstel niet direct mogelijk en werd er op elektriciteit gemalen. In 1975 heeft de gemeente de molen gekocht en sinds 1980 kan de molen weer op de wind "malen". De molen is van binnen nog zeer compleet.

24. Michaëlskerk

Dorpsplein 1, Koudekerke

De Protestantse Kerk is een 17de-eeuws bakstenen zaalkerkje, verbouwd in 1836. Het éénklaviers orgel is midden 18de eeuw gemaakt voor een kerk in Maastricht. In 1778 werd het orgel overgeplaatst naar de Hervormde Kerk in Neerijnen. In 1866 werd het gekocht door Koudekerke. Vandaag klinkt het orgel regelmatig. Er is een tentoonstelling met ambachten en hobby's van gemeenteleden en een tentoonstelling van doopjurken. De Wereldwinkel, Amnesty International en het Nederlands Bijbelgenootschap presenteren er zich.

25. Brassers molen

Oostweg 4, Biggekerke

Deze witte, ronde bakstenen grondzeiler uit 1712 is in particulier bezit en zal bij voldoende wind draaien en malen. Het is de oudste molen in de gemeente Veere. De eigenaar die de molen bedrijfsmatig exploiteert, betreft zijn graan van boeren uit de omgeving. Het meel wordt geleverd aan bakkers in en buiten Zeeland. Ook aan kleingebruikers verkoopt de molenaar meel, bloem en verschillende broodmixen.

26. Dorpskerk

Kerkplein 1, Biggekerke

De voet van de kerk en de koorsluiting dateren uit de 12de eeuw. Tussen deze beide delen stond eerst een houten kerk. De houten tussenbouw is later vervangen door een bakstenen schip. In 1955 - 1957 zijn de kerk en de toren ingrijpend gerestaureerd. In de kerk is een expositie van beeldende kunst.

27. Molen

Molenweg 3, Meliskerke

Net als de meeste andere molens dateert deze molen uit het einde van de 18de, begin van de 19de eeuw toen er een einde kwam aan het maalrecht van de steden en ambachtsheren. Er ontstond toen een 'vrijere markt' voor het malen van het graan. Deze in 1801 gebouwde grondzeiler is een bakstenen bovenkruier zonder stelling.

De molen is voor het publiek geopend en zal bij voldoende wind draaien. De molenaar geeft uitleg over de afgelopen restauratie en zal het publiek diverse dingen laten zien die met de restauratie te maken hebben.

28. Odolphuskerk

Torenstraat 8, Meliskerke

De kerk is meer dan zes eeuwen oud. Een eikenhouten preekstoel (houten broek), een ambachtsherenbank en het in 1744 door de Duitse orgelbouwer Peter Weidtmann gebouwde kabinetorgel, versierden het gebouw. De kerk is te bezichtigen.

29. Molen

Molenweg 29, Zoutelande

De ronde bakstenen bovenkruier zonder stelling is, net als de molen in Meliskerke, een grondzeiler. De molen is gebouwd in 1722. Er is een deel van de fundering van de voorganger van deze molen te zien. De molen is in 2008 gerestaureerd. U kunt meelproducten van de molen kopen.

30. Catharinakerk

Willibrordusplein 1-3, Zoutelande

De kerk bestaat uit een éénbeukig schip met spitsboogvensters tussen de steunberen. De zuilen in de noordmuur met Brabantse koolbladkapitelen zijn overblijfselen van een zijbeuk uit ongeveer 1500. De kerk is in 2011 schitterend gerestaureerd en is nu voor meerdere doeleinden geschikt. Er zijn optredens van Shantykorpsen in het kader van "Zoutelande zingt aan Zee".

31. Vuurtoren

Zuidstraat 1, Westkapelle

De 49,6 meter hoge vuurtoren is de toren van de in 1831 afgebrande Sint Willibrorduskerk die in 1470 werd gebouwd. In 1817 plaatste de Staat der Nederlanden een kustlicht op de toren. De kap werd verwijderd en de klokkenruimte werd verlaagd en ingericht als woonruimte voor de vuurtorenwachter. De toren kan worden beklommen en biedt een uniek uitzicht over een groot deel van

Walcheren. Op de eerste verdieping van de vuurtoren wordt passende live muziek gemaakt.

32. Molen de Noorman

Molenwal 25 (ingang Vikingstraat) Westkapelle

Tot de Tweede Wereldoorlog stonden er in Westkapelle drie molens. Alleen de Noorman heeft het bombardement van 1944 doorstaan. Het is een bovenkruier van baksteen met stelling uit 1851. Bij de laatste restauratie (2012-2013) is het metselwerk opnieuw gevoegd en is de hele bovenkant inclusief wieken hersteld. Op de gevelsteen bij de westelijke ingang staat: F T H V J LAVnz 18 8/30 52. Dit staat voor "Fonds Tot Heil Van Jongelingen, LA Verhulst nz., 30 augustus 1852. Dit fonds was in 1825 door drie 15 jarigen opgericht. Zij legden iedere week een dubbeltje in, om de werkgelegenheid en welvaart in Westkapelle te bevorderen. Aanvankelijk mestte ze varkens vet en in 1852 was er genoeg geld voor een molen. Verhulst werd de eerste molenaar.

33. Hof Hazenberg

Prelaatweg 81, Aagtekerke

Oorspronkelijk was dit hof een buitenplaats of zomerverblijf, bestaande uit een herenhuis, een hofstede, tuinen en bossen. De bouwheer was de latere burgemeester van Middelburg Hubrecht de Haze. Het geheel kreeg zodoende omstreeks 1645 de naam 'Hazenberg'. Het herenhuis is omstreeks 1834 afgebroken. De boerderij draagt nu nog de naam 'Hazenberg'. Het huis is grotendeels gerestaureerd en ook een oude muur van de voormalige landbouwschuur is weer gedeeltelijk opgebouwd. Het huis is niet open voor publiek. Er is een (bloemen)pluktuin en het terras is open. Er is volop speelgelegenheid voor kinderen en de 'vliedberg' kan bezocht worden.

34. Molen

Molenwegje 3, Aagtekerke

Deze zeskantige houten bovenkruier dateert uit 1801. Het is een grondzeiler van het Zeeuwse type. In 1990 is de molen gekocht door de gemeente. De molen is in 1998 voor het laatst gerestaureerd. Naast de molen staat sinds begin 2013 de modelmolen Unicum, gebouwd door molenmaker Klaas de Troije 1882-1968. Toen hij 75 was liet hij nog één keer zien hoe het hoorde en bouwde hij dit Zeeuwse type op een schaal van 1:6. Na omzwervingen is de molen weer in de gemeente Veere en hersteld door Vereniging De Zeeuwse Molen. De houten zeskantige molen is één van de 7 zeskantige molens van Nederland. Bij voldoende wind zal de molen draaien en zal er uitleg gegeven worden over de werking van de molen.

35. Protestantse kerk

Dorpsplein 4, Aagtekerke

Dit pittoreske kerkje bestaat uit een éénbeukig bakstenen schip, dat zijn huidige gedaante bij een verbouwing in 1625 heeft gekregen. Net als bij de meeste kerken waren het kerkgebouw en de toren oorspronkelijk eigendom van de kerkelijke gemeente. Ten tijde van Napoleon werden de kerktorens geconfisqueerd door de burgerlijke gemeente omdat de torens bij veldslagen en oorlogen een belangrijke strategische rol (seintorens) konden spelen. Dit verklaart de huidige eigendomssituatie van kerkgebouwen en torens. In de kerktuin (bij slecht weer in het voorlokaal van de kerk) staat een kraam van de lokale handwerkclub met zelfgemaakte (borduur)spullen, jam, cake, etc.

Ook staat er een kraam met koffie/fris en versgebakken wafels.

In de kerk is een expositie met als thema: "In je hoeie hoed" van klederdrachtfoto's.

Op open monumentendag is het boek "Aagtekerke verleden en heden" te koop. Er draait een presentatie van foto's uit dit boekje en van de opening van de expositie op 29 mei jl.

36. Monumentale woning Agatha

Dorpsplein 21, Aagtekerke

De woning is als pastorie gebouwd en waarschijnlijk net zo oud als de kerk. Tot 1589 heeft de dorpspastoor er gewoond. Na de hervorming heeft de woning nog dienstgedaan als de hervormde pastorie tot 1721. In 1876 is het pand verkocht aan Simon Wisse, landbouwer uit Gapinge, die 2 ramen verving door mendeuren en een dorsvloer aanbracht. In 1970/1971 is het pand in oorspronkelijke staat hersteld.

De woning is niet toegankelijk, de tuin wel. In de tuin zijn beeldhouwwerken van Lisa Schulte te zien. In haar werk staat het antropomorfe centraal. Er is koffie en koek verkrijgbaar.

ACTIVITEITEN EN EXPOSITIES IN KERKEN:

Orgelspel

In verschillende kerken klinkt tijdens de open monumentendag regelmatig het orgel.

Protestantse kerk in Aagtekerke

In de kerktuin (bij slecht weer in het voorlokaal van de kerk) staat een kraam van de lokale handwerkclub met zelfgemaakte (borduur)spullen, jam, cake, etc. Ook staat er een kraam met koffie/fris en versgebakken wafels.

Er is een expositie met als thema: "In je hoeie hoed" van klederdrachtfoto's.

Het boek "Aagtekerke verleden en heden" is te koop en er is een presentatie van foto's uit dit boekje en de opening van de expositie op 29 mei j.l..

Dorpskerk in Biggekerke

Hier is een expositie van beeldende kunst.

Protestantse kerk in Domburg

Er is een grote boekenmarkt in 'De Poort' naast de kerk en een fototentoonstelling van de diverse restauraties. De wereldwinkel staat achter in de kerk met een verkoopstand.

U kunt de toren beklimmen (ingang via het kleine torentje aan de zuidzijde).

Michaëlskerk in Koudekerke

Het orgel wordt bespeeld. Er is een tentoonstelling met ambachten en hobby's van gemeenteleden, een tentoonstelling van doopjurken, presentaties van de Wereldwinkel, Amnesty International en het Nederlands Bijbelgenootschap.

Michaëlskerk in Grijskerke

Er is orgel- en fluitspel en een beamerpresentatie over trekpaarden, een bazaar en een rommelmarkt. U kunt de toren beklimmen en de kerk bezichtigen.

Protestantse kerk in Oostkapelle

Vandaag klinkt op verschillende momenten het orgel. Vlakbij de kerk, aan de Torenstraat 42, is op monumentendag de nabouwdorpskruidenierswinkel van de heer Bimmel open. In dit winkeltje vindt u een assortiment kruidenierswaren uit de jaren '20-'70 van de vorige eeuw.

Johanneskerk in Serooskerke

In de kerk worden schilderijen geëxposeerd.

Grote kerk in Veere

U kunt de imposante toren beklimmen, waarbij u een prachtig uitzicht heeft over het Veerse Meer en een deel van Walcheren.

Catharinakerk in Zoutelande

Er zijn optredens van Shantykoren in het kader van "Zoutelande zingt aan zee"

Torens beklimmen

Er zijn drie torens met een open torentrans die beklommen kunnen worden: de vuurtoren van Westkapelle, de kerktoeren van Oostkapelle en die van de Grote Kerk in Veere. Verder kunt u de torens van de kerken in Domburg en Grijskerke bekijken.

Molens

De molens in Aagtekerke, Domburg, Gapinge, Koudekerke, Meliskekerke, Oostkapelle, Serooskerke, Westkapelle en Zoutelande zullen bij voldoende wind een hele dag, of een gedeelte van de dag geopend zijn en draaien. Bij sommige molens worden de producten van de molen ook verkocht en is een rondleiding mogelijk.

Pluktuin Hof Hazenberg in Aagtekerke

Er is een (bloemen)pluktuin met een terras. Speelgelegenheid voor kinderen en de 'vliedberg' kan bezocht worden.

Buitenplaatsen

U kunt wandelen over de buitenplaatsen in de buurt van Oostkapelle: Overduin en Zeeduin.

Bij buitenplaats Overduin is het ook mogelijk om binnen een kijkje te nemen.

Het smidsambacht in Veere

In en aan veel monumenten in de gemeente Veere is het kunstig werk te zien van ambachtslieden zoals metselaars, timmerlieden, steenhouwers en smeden. Uit deze veelheid aan ambachten is de keuze gemaakt het werk van de smeden nader te belichten.

Ambachten en het dagelijks leven

Eeuwenlang waren in de Walcherse steden en dorpen de geluiden te horen en de geuren te ruiken van werkende ambachtslieden. De hamer op het aambeeld in de smederij, het geklop van de schoenmaker, gezaag in de timmermanswerkplaats, het vleeshouwen in de slagerij, de broodgeur uit de bakkerij. Vaak werd gewerkt voor het huis, in de open lucht. Kleermakers zaten in de vensterbank bij daglicht. Bij kaarslicht werd verder geknipt en genaaid, zeker op donkere winterdagen. Dat heette toen werken 'tot 9 ure toe metter keersse'. Lange werkdagen waren in die tijd heel gewoon. Brood (bakker), kleding (kleermaker), schoeisel (schoenmaker), woonruimte (metselaar, timmerman) en metalen gebruiksvoorwerpen (smid) waren dagelijks nodig. Ook in het taalgebruik, als achternaam of in spreekwoorden, waren ambachten wijdverbreid. Dit is nog steeds te zien. Zo hebben mensen met de achternaam 'Smit' of 'Smed' en afleidingen hiervan smeden onder hun voorouders. Dat geldt ook voor de Latijnse vormen 'Faber' en 'Fabricius'.

Langzaam verdwenen veel van deze beroepen uit het Walcherse straatbeeld. Wat overbleef waren lege winkels en gesloten werkplaatsen. Na verval werden ze afgebroken of in een gunstig geval verbouwd tot souvenirwinkels of cafés met namen als 'De ouwe smidse' of 'De werkplaats'.

Smidsambacht

Al in de oudheid sprak het tot de verbeelding als smeden met vuur en vonken spattend ijzer in de weer waren. De smid was onmisbaar voor de boeren, want hij maakte hun gereedschap zoals ploegen, schoppen, harken en schoffels. Maar ook andere ambachtslieden zoals kuipers, schoenmakers en timmerlieden, vissers en scheepsbouwers namen zijn producten af. Voor het leger maakte hij wapens. Soms waren ze in vaste dienst als legersmid.

In de smederij of smidse werd met behulp van een vuur, aangeblazen door een blaasbalg, ijzer of ander metaal eerst flink verhit totdat het vervormbaar is. Dan werd het op een aambeeld in de gewenste vorm geslagen of worden er andere behandelingen mee uitgevoerd zoals lassen, splijten, rekken, stuiken, buigen, wellen, ponsen of in een vorm gieten. Dit noemt men het smeden van het metaal. Spreekwoorden uit de smederij zijn 'je moet het ijzer smeden als het heet is' en 'een ijzer in het vuur hebben' (= een plan hebben dat nog onbekend is voor de buitenwereld).

Tot de tastbare herinneringen aan de smeden op Walcheren behoren de zogenaamde 'travaljes'. In Biggekerke, Gapinge, Grijskerke, Kleverskerke, Koudekerke en Veere kunnen ze vanaf de openbare

weg goed worden bekeken. Ook in Westkapelle is dit opmerkelijke bouwsel nog aanwezig. De oude smederijen en de travaljes van Biggekerke (Kerkplein 15) en Veere (Warwijcksestraat 19) zijn ingeschreven in het rijksmonumentenregister. Tot ver in de 20ste eeuw ging men met paarden naar de smederij, waar ze werden vastgezet in de 'travalje' en 'warm' werden beslagen en werden voorzien van nieuwe hoefijzers. Deze travaljes stonden meestal buiten maar er waren ook die in de smederij zelf stonden. Door de komst van tractoren werden de trekpaarden van de boeren overbodig, en de travaljes werden niet meer gebruikt. De travaljes werden een sta in de weg, zoals in Domburg waar dit toestel in 1925 werd afgebroken. In de provincie Zeeland zijn er nog een dertigtal bewaard gebleven. De oudste dateert uit 1740. Op de website www.travalje.eu van de 'Stichting vrienden van de Travalje' staat meer informatie over deze Zeeuwse monumenten. Voor een aantal oude smederijen is nog altijd een grote ronde steen te zien. Deze werden door de smid gebruikt om in de houten wielen die waren gemaakt zowel een stalen pot voor de as aan te brengen als er een zware ijzeren band omheen te leggen. In Vrouwenpolder is zo'n monumentale steen enige jaren geleden weer zichtbaar gemaakt.

Zonder smeden geen monumenten

Het smidsambacht werd soms generaties lang uitgeoefend door dezelfde families. Sommige smederijen moderniseerden en vormden zich om tot moderne bedrijven. Een aantal bestaan nu nog in gemeente Veere. Bekende smidsfamilies in de negentiende en twintigste eeuw op het Walcherse platteland waren: Van de Weele (Aagtekerke), Van Eyzeren (Aagtekerke en Domburg) Alewijnse en Mol (werkzaam in Biggekerke), De Kam (werkzaam in Oostkapelle, Biggekerke, Koudekerke, Gapinge, Grijskerke, Vrouwenpolder), De Kok, Boon (Grijskerke), De Looft, Mosselman (werkzaam in Koudekerke), Taal (Meliskerke, Oostkapelle), De Lignij (Oostkapelle en Serooskerke), Meijers (Serooskerke en Veere), Vogel, Contant, De Croo, Van der Hooft, Speelman (Veere), De Bruijn, Kesteloo (Vrouwenpolder), Cijvat, Leijnse en Verhage (Zoutelande), Van Sighem (Westkapelle).

In veel monumenten in de gemeente Veere kan men hun werk aantreffen: hang- en sluitwerk, sloten, muurankers, hekwerk. Het kwam allemaal uit de werkplaats van de plaatselijke smid. Geniet ervan als u een rondje langs Veerse monumenten maakt en denk aan de ambachtslieden die dit gemaakt hebben.

Peter Blom, Zeeuws Archief

Open Monumentendag in de gemeente Vlissingen

De strategische ligging van de stad aan de Westerschelde, de toegang tot Antwerpen, maakte dat Vlissingen talloze keren in de historie slachtoffer was van bestormingen, beschietingen en bombardementen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er nog enkele elementen aanwezig zijn, die herinneren aan de verdediging van de stad.

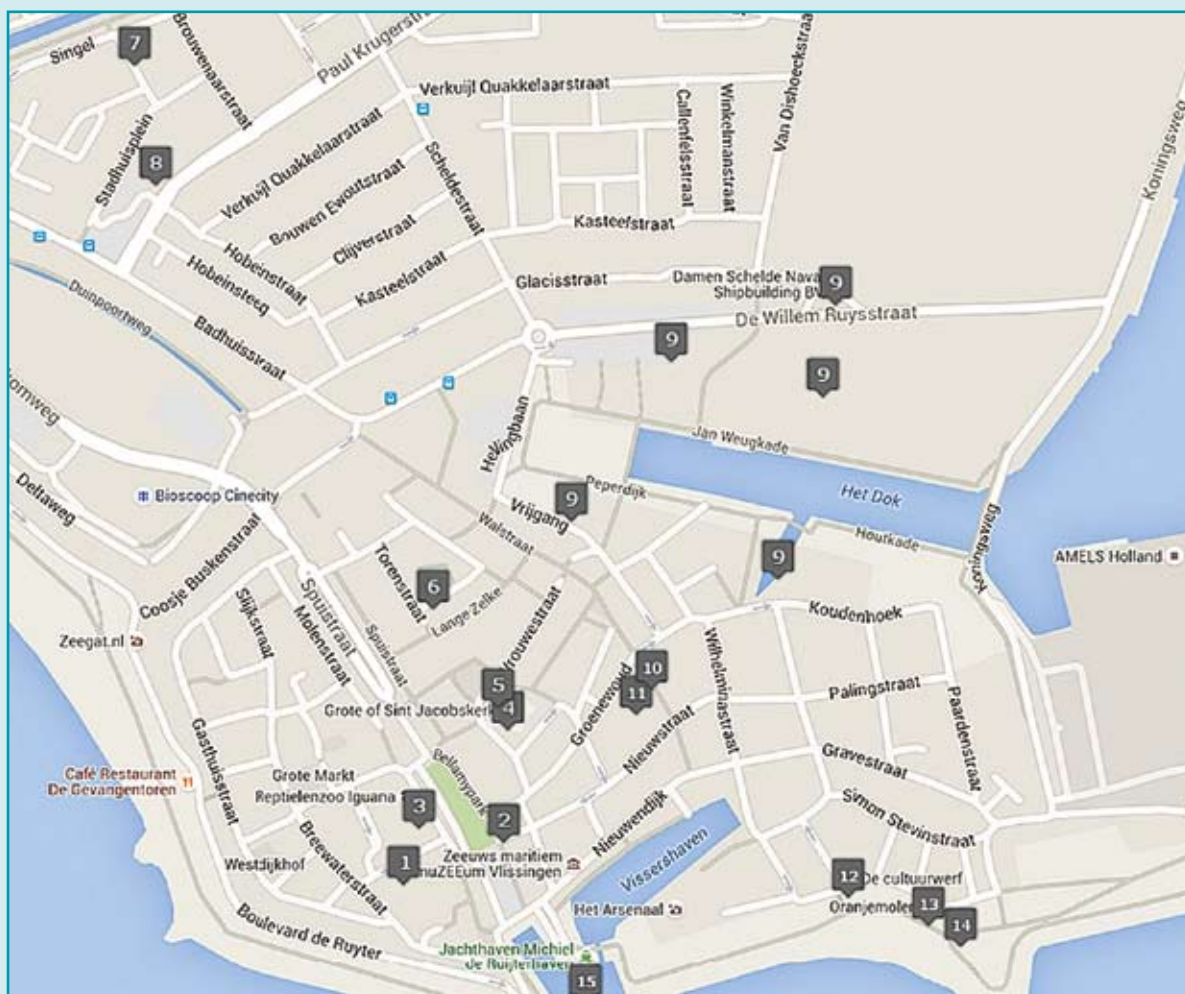
Het beleid van het gemeentebestuur is erop gericht het beeld van de historische binnenstad zo gaaf mogelijk te maken en te houden. Niet voor niets is een groot deel van dit stadsdeel aangewezen als 'beschermde stadsgezicht', zoals ook de monumenten in de kernen Oost-Souburg en Ritthem als zeer waardevol worden gezien. Het landelijk thema van Open Monumentendag 2015 is 'Kunst en Ambacht'. Daarnaast wordt er in 2015 extra aandacht besteed aan Vlissingen 700 en het Europees Jaar van het Industrieel Erfgoed.

In de brochure vindt u korte omschrijvingen van de monumenten die op zaterdag 12 september 2015 van 10.00 tot 17.00 uur open zijn.

1. Gemeentearchief Vlissingen

Hellebardierstraat 2

Eind 16^e eeuw was er sprake van een aantal, los van elkaar staande, woningen in de Hellebardierstraat. In 1661 volgde er een grote verbouwing, waarbij deze panden werden samengevoegd. Het tussenliggende steegje werd overkapt en aan de voorzijde voorzien van een zandstenen toegangspoort. Het complex werd vervolgens aangeduid als 'Groot Heerenlogement' (een soort hotel). In 1823 werd het complex overgedragen aan de

Kaartgegevens
©2015 Google

Regenten en Regentessen van het Arm-, Gast- en Weeshuis. Het beeldje boven de poort verwijst nog naar deze functie. Uit 1851 dateert de aanbouw op de hoek van de Breewaterstraat en kreeg het complex tevens een ziekenhuisfunctie. In 1991 is de restauratie van het voormalige 'Groot Heerenlogement' afgerond en sindsdien biedt het huisvesting aan het Gemeentearchief Vlissingen (Informatiecentrum Stadsgeschiedenis). Tijdens Open Monumentendag is in het kader van Vlissingen 700 de expositie 'De Fles. Een zoektocht naar het beeldwapen van Vlissingen' te zien. Het gemeentearchief is tot 16.00 uur geopend.

1. Rondleiding

Om 10.00 uur begint bij het Gemeentearchief een wandeling door de binnenstad onder leiding van de heer R.J.W. den Broeder. De tocht voert langs diverse industriële monumenten met een route langs o.a. het Dokje van Perry, de pakhuizen van de voormalige Bierbrouwerij De Meiboom en de Stoomschoenfabriek aan de Vlamingstraat. Einde: circa 11.30 uur.

2. De Concurrent

Bellamypark 22

Tegenwoordig is in dit monumentale woonpand een café-restaurant gevestigd. De oudste delen van het oorspronkelijke woonhuis dateren uit de 16e eeuw. De gepleisterde en rijk versierde gevel dateert uit de 19e eeuw. Opvallende details zijn de raamomlijstingen met dierkoppen. De meest aansprekende eigenaar uit haar verleden is de reder en regent Cornelis Lampsins, die hier waarschijnlijk ook gewoond heeft. Het interieur kenmerkt zich onder meer door hoge plafonds met zware balken op de eerste verdieping, een mooi vormgegeven en decoratieve trap en een, bij het uitgraven van de kelder tevoorschijn gekomen, welput.

3. Bellamypark 23

Dit huis werd vanouds Sint Pieter genaamd en wordt op de monumentenlijst aangeduid als: huis met lijstgevel, voordeuromlijsting en kalf met tandlijstjes, bovenlicht. Het middendeel van de gevel vertoont banden en figuren van donkerrode steen in het lichte metselwerk; met sierankers en staafakers. De vroegst bekende eigenaar was de weduwe van Blaes Pieterse, zo rond 1625. In 1846 werd de inboedel van deze woning verkocht, bestaande uit: ledikanten, behangsels, bedden, dekens, een secretaire, een bureau, tafels, stoelen met zwarte zittingen, spiegels, schilderijen, tapijten en karpetten, een staande klok, koper, tin, glas, aardwerk en een partij boeken en vele andere goederen.

4. Sint Jacobskerk

Oude Markt 2

De Sint Jacobskerk is tussen 1308 en 1328 gesticht. De vroeggotische kerk werd omstreeks 1500 vergroot tot een kruiskerk. In 1558 werd de kerk nogmaals uitgebreid. Sinds 1572 behoort de kerk aan de toenmalige Nederlands Hervormde Gemeente, nu Protestantse Kerk Nederland. In 1911 werden de kerk en toren grotendeels door brand verwoest. De wederopbouw kwam in 1915 gereed. De Sint Jacobskerk heeft een aantal gedenktekens, waaronder een epitaaf. Dit grafmonument stamt uit 1619 en is vorm gegeven in de toen moderne stijl van de renaissance. Het werd aangebracht ter nagedachtenis aan Jan Lambrechtsen Coolen, oud-burgemeester van Vlissingen en één van de oprichters van de Verenigde Oost-Indische

Compagnie (VOC). Begin 2008 is het gerestaureerd en geplaatst tegen de oostmuur van de zuidbeuk. Tijdens Open Monumentendag worden er in de Sint Jacobskerk activiteiten georganiseerd. De toren wordt opengesteld voor beklimming.

5. Oude Markt 12

Huis met geverfde lijstgevel, dakkapel en moderne winkelpui, 18^e eeuws. Bijna rondom de gehele Sint Jacobskerk waren huizen gebouwd. Over dit pandje is niet veel bekend. Zo tegen de kerk gebouwd 'overleefde' het de grote brand van 1911 waarbij de Sint Jacobskerk in de as werd gelegd. Zo woonde hier in 1830 de slagersknecht en winkelier Jordaan Baars. In de 20^e eeuw zijn in dit pand allerlei winkels gevestigd geweest, zoals: drogisterij 't ouwe martje, mode-winkel het Carillon, een Leonidaswinkel en een uitzendbureau. In het pand is nu Atelier d'Oude Markt gevestigd waar kunstwerken van de heer Walters te bewonderen zijn.

6. Cornelia Quackshofje (Zeemanserve)

Dit hofje - in de volksmond de Zeemanserve - is één van de meest rustieke groene plekjes in Vlissingen. Het in de binnenstad tussen de Spuistraat en Walstraat gelegen hofje ademt de sfeer van serene rust. Het is gesticht in 1643 door juffrouw Cornelia Quack, die de oorspronkelijke 23 huisjes voor de weduwen van zeelui en vissers bekostigde. Het hofje bestaat uit rond een binnenerf gebouwde verdiepingloze, aaneengeschaalde huisjes die in de loop der eeuwen herhaaldelijk aan de eisen des tijds zijn aangepast. U ziet er een eenvoudig bakstenen toegangspoortje uit de tijd van de stichting, een memoriesteen en een wapenstein met de wapens van Zeeland en Vlissingen. Bij de uitvoering van de saneringsplannen (vanaf 1962) is het hofje volledig losgemaakt uit de omringende bebouwing van de Korte Zelke, Lange Zelke en Kolvenierstraat. Tijdens Open Monumentendag is de groene binnenplaats van het hofje te bewonderen. De woningen zijn niet toegankelijk.

7. Onze Lieve Vrouwe Kerk

Singel 106

In 1910 ging de eerste paal de grond in voor de bouw van de Katholieke kerk aan de Singel en na een voorspoedige bouw werd de kerk in 1911 gewijd. In 1936 werd het kerkgebouw flink uitgebreid onder leiding van architect J. van Velsen uit Haarlem. Op zondag 29 januari 1939 werd de vernieuwde kerk weer in gebruik genomen. In de Tweede Wereldoorlog werd het gebouw flink beschadigd door zeventien voltreffers in de nacht van 1 op 2 november 1944. De daaropvolgende inundatie van Walcheren bracht nog meer schade. In 1945 werd het kerkgebouw weer in gebruik genomen. Hoewel de kerk geen rijksmonument is, is het aangemerkt als cultuurbepalend gebouw. De gebrandschilderde ramen zijn bezienswaardig.

8. Stadhuis

Paul Krugerstraat 1

Geopend van 10.00 tot 14.00 uur

Eind 1961 is begonnen met de bouw van het huidige stadhuis aan het Stadhuisplein. Het ontwerp (van ir. D. Roosenburg) uit 1944 was de leidraad, gaandeweg zijn er enkele wijzigingen aangebracht. Al snel stuitte men op zeven meter diep liggende resten, van wat na onderzoek het 'Steenhuys' of het kasteel van Oud-Vlissingen bleek te zijn. Het vissersdorpje waar Vlissingen indertijd uit is ontstaan. In het glasmozaïek in de gevel is het wapen van Prins Willem I en dat van Vlissingen aangebracht, verbonden door geknoopte linten. Een herinnering aan 1581, toen Prins Willem I tevens Markies van Veere en Vlissingen werd. In 2004 heeft het monumentale stadhuis een ingrijpende metamorfose ondergaan. Oud Rijksbouwmeester Wytze Patijn wilde de sombere monumentaliteit en geslotenheid van het gebouw veranderen met respect voor het oorspronkelijke ontwerp van Roosenburg. Met als sleutelwoorden "helderheid" en "transparantie". Zo is de entree verplaatst van het Stadhuisplein naar de Paul Krugerstraat. De zware voorgevel van het metselwerk is vervangen door een geheel transparante glazen voorgevel, waarachter de op de tweede verdieping gelegen Raadzaal zichtbaar is. Deze verdieping is speciaal voor dit doel gecreëerd. Het trappenhuis om bij de Raadzaal te komen is gemoderniseerd en er zijn liften geplaatst. De Trouwzaal en de Commissiekamer zijn echter vrijwel geheel in de oorspronkelijke staat van 1965 hersteld. Compleet met iepen houten betimmering en fraaie kroonluchters. De centrale publiekshal is voorzien van een golvende glazen overkapping. Hoog in de hal neemt het borstbeeld van de Vlissingse zeeheld Michiel Adriaenszoon de Ruyter een prominente plaats in.

Open Monumentendag valt dit jaar samen met de dag van de democratie. Het stadhuis is geopend van 10.00 tot 14.00 uur.

8. Minisymposium over het Industrieel erfgoed in de gemeente Vlissingen

Tussen 12.00 en 13.00 uur in het stadhuis van Vlissingen (Trouwzaal)

2015 is het Europees jaar voor het Industrieel en Technisch Erfgoed. Toon Franken verzorgt een lezing. Hij gaat nader in op het huidige en gesloopt industrieel erfgoed (inclusief muurreclame) in Vlissingen. Toon Franken is werkzaam bij het Zeeuws Archief en specialist op het gebied van bedrijfsarchieven en bedrijfsgeschiedenis. Hij schreef diverse publicaties over industrieel erfgoed in Zeeland en publiceerde daarnaast vele artikelen in De Wete, het periodiek van de Heemkundige Kring Walcheren, over de nijverheid op Walcheren.

9. Rondleidingen op het Scheldekwartier

De voormalige scheepswerf De Schelde op het Scheldekwartier is te bezichtigen tijdens drie rondleidingen die worden georganiseerd door Stichting Scheepsbouwgeschiedenis Vlissingen. De gidsen worden begeleid door het bedrijfswagentje de Spijksaal die is voorzien van een beeldscherm met foto- en filmmateriaal en een aanhangwagentje voor de kinderen. De Machinefabriek en het Hoofdkantoor van Damen Shipyards worden bezocht. De rondleidingen starten om 11.00 uur, 13.30 uur en 15.30 uur en duren ongeveer anderhalf uur. Het beginpunt van de rondleidingen en de plek waar u zich kunt inschrijven, is het gebouw 'de Verbandkamer' of via onderstaande mailadres: scheepsbouwgeschiedenisvliss@gmail.com

9. Bezoekerscentrum 'de Verbandkamer' op het Scheldekwartier

Willem Ruysstraat

In 1908 werd door de toenmalige directeur van De Schelde, mr. Jan Smit, de medische Dienst van de Koninklijke Maatschappij 'De Schelde' opgericht. Een van de eerste bedrijfsgeneeskundige diensten in Nederland. De werkzaamheden begonnen in een kleine bedrijfsruimte. Een nieuwe en ruimere behuizing werd gebouwd in 1918 met stenen van het statige Admiraalshuis. Het was deze bedrijfskundige dienst die een verband legde tussen asbest en longkanker. In 1965 werd een nieuw pand voor de bedrijfsgezondheidszorg gebouwd en raakte de Verbandkamer overbodig als medische ruimte. De ruimte werd toen in gebruik genomen door onderaannemers, vakbonden en de ondernemingsraad. De Verbandkamer is geen rijksmonument, maar is, evenals de Machinefabriek en de Zware Plaatwerkerij, in het kader van het masterplan Scheldekwartier aangewezen als cultuurhistorisch waardevol. De Verbandkamer wordt voor 5 jaar in gebruik gegeven aan de Stichting Scheepsbouwgeschiedenis.

9. Machinefabriek

Jan Weugkade

De Machinefabriek van De Schelde is gebouwd in drie traversen, die in 1913, 1916 en 1919 werden opgeleverd. Dit jaartal werd op iedere traverse vermeld. De linker en rechtertraverse met de aanduiding 'Machinefabriek' en de middelste traverse – in een iets verhoogde uitsparing – met de naam 'De Schelde'. In de jaren negentig werden de opschriften op de oudste twee traversen overgeschilderd, zodat nu alleen op de meest rechtse traverse de tekst nog leesbaar is.

Het gebouw onderging in de loop der jaren vele wijzigingen. Diverse uitbreidingen werden aangebouwd. In 1955 is de oorspronkelijke glazen overkapping, wegens de hoge energiekosten, vervangen door een andere dakbedekking. In 2012 is het gebouw wind- en waterdicht gemaakt. Hal 3 is geschikt gemaakt voor tijdelijk gebruik. De Machinefabriek is enkel tijdens de rondleidingen te bezichtigen.

9. Bezoek Panorama Walcheren! in de Machinefabriek aan de Jan Weugkade

Panorama Walcheren omvat een achttal geschilderde kustzichten van Walcheren. Een ode aan het licht van Walcheren, zo noemt Jo Dumon Tak zijn werk. De manshoge en vele meters brede diorama staan in de Machinefabriek en zijn op de Monumentendag 12 september gratis te bezoeken. Een team van ruim 25 vrijwilligers werkt mee aan de realisatie van het Panorama en zij geven die dag ook rondleidingen. Info: www.panoramawalcheren.nl.

9. Dok van Perry

Het Vlissingse Perrydok dateert uit 1705 en is het eerste droogdok op het vaste land van Europa en het oudste droogdok van Nederland. Het is begin 18e eeuw gebouwd voor het onderhoud van oorlogsschepen van de Zeeuws Admiraleiteit (de voorganger van de Nederlandse marine). In 1756 verzakte de sluisdeuren en werd het buiten gebruik gesteld.

In 1834, onder verantwoording van de marine, werd het droogdok grondig gerenoveerd. Het sluishoofd werd volledig vernieuwd en de oude sluisdeuren vervangen door een schipdeur. Ook werd het dok vergroot, de houtconstructie hersteld en aangepast. In 1974 werd het dokje volgestort met zand t.b.v. de bouw van een bedrijfshal voor de toenmalige Scheldewerf.

Naast het Perrydok is een "pomphuispaviljoen" verzezen. Op dezelfde plek heeft ooit een gebouwtje gestaan. In 1836 stond hierin de eerste stoommachine van Zeeland. Met deze stoommachine werd het Perrydok droog gemalen. De pomp zelf bevond zich onder de grond onder het gebouw. Alhoewel in de loop van de jaren veel is verdwenen, is deze pompkelder behouden en over deze kelder is dit paviljoen gebouwd. De pompen zijn nog te zien dankzij een glazen vloer in het gebouw. De vorm van het paviljoen verwijst naar het industriële karakter dat het gebied heeft gehad en is geïnspireerd door Romneyloosden, maar de houten spanten zijn een verwijzing naar de scheepvaart.

9. Kantoorgebouw van Koninklijke Maatschappij "De Schelde" Scheldekwartier (Glacisstraat 165)

Het kantoorgebouw werd in 1913 gebouwd naar een ontwerp van de Rotterdamse architect J.P. Stok en kwam tot stand onder de invloed van het Americanisme. Boven de ingang hangt een tableau met de naam van het bedrijf. In het gedeeltelijk gemoderniseerde interieur bevinden zich verschillende originele elementen zoals het trappenhuis met een groot gedenkplateau met mozaïek, een houten draaideur en lichtstraat. De kap bestaat uit een combinatie van schilddaken, gedekt met Noorse leien in maasdekking. Het gebouw heeft nog steeds haar oorspronkelijke functie als hoofdkantoor van Koninklijke Schelde Groep, inmiddels een onderdeel van Damen Shipyards. Het kantoorgebouw is enkel tijdens de rondleidingen te bezichtigen.

9. Zware Plaatwerkerij

Peperdijk

Tijdens de Open Monumentendag zullen vertegenwoordigers van de Bouwgroep Peters B.V. wat vertellen over de bouw van het Zorgcentrum in en rond de voormalige Zware Plaatwerkerij op het Scheldekwartier. Middels tekeningen en toelichting zal er een beeld worden geschetst van de bouwwerkzaamheden. Dit zal plaatsvinden tussen 10.00 en 11.30 uur. Maak van deze gelegenheid gebruik indien u belangstelling hebt voor de omzetting van een industrieel gebouw tot een woon/zorgcentrum!

10. Walstraat 36

De nummers 18 t/m 36 vormen een rij rijksmonumenten en beeldbepalende panden die recent zijn gerestaureerd. Bij deze restauratie zijn veel sporen uit het verleden aangetroffen, zodat een goed beeld bestaat van de bouwgeschiedenis. De huizen aan de Walstraat in Vlissingen zijn aan het eind van de 16e eeuw op de plek van de voormalige stadswal gebouwd. Rond 1650 zijn de huizen vergroot en kregen de huidige vorm. Uit deze periode is een aantal bouwdelen bewaard gebleven, zoals de houten beschilderde plafonds en de kapconstructies (gedeeltelijk). De meeste huizen zijn in de 18e en 19e eeuw opnieuw verbouwd. De huidige voorgevels dateren uit die tijd. Aan het begin van de 20e eeuw zijn het winkels geworden. Walstraat 36 heeft een gepleisterde lijstgevel voorzien van datering 1817. In de gevel zien we voorbeelden van vensters uit het einde van de 18e eeuw. Het winkelgedeelte van het pand is zaterdag 12 september te bezichtigen.

11. Kerk Hersteld Apostolische Zending- gemeente v.m. Lutherse kerk

Walstraat 23

Het kerkgebouw werd in 1735 gesticht op de grond van het voormalige Schuttershof van Sint-Joris. De steen met het opschrift 'renovat 1778' boven de deur herinnert aan de vergroting van de kerk in dat jaar. Het gebouw heeft een lijstgevel met boogvensters en een ingangspartij met natuurstenen omlijsting. In de kerk bevinden zich een Lodewijk-XIV preekstoel uit 1735 en een houten lezenaar met zwaan. Tot 1988 behoorde deze kerk aan de Evangelisch Lutherse Kerk. Het gebouw staat daarom bekend als de 'Lutherse kerk', hoewel nu de Hersteld Apostolische Zendinggemeente het pand in eigendom en beheer heeft. Tijdens Open Monumentendag wordt het orgel bespeeld om 11.00 uur en om 14.00 uur treedt er een koor op.

12. Willem III-Kazerne, de WILLEM3 Kunstcentrum Vlissingen

Oranjestraat 2

De 'Kazerne Koning Willem III', zoals de naam oorspronkelijk luidde, is in 1850 in opdracht van de gemeente Vlissingen gebouwd en in 1860 aan het Rijk in bruikleen afgestaan. Het diende onder meer tot huisvesting van een Bataljon Infanterie. In normale omstandigheden konden er 220 onderofficieren en manschappen in worden gehuisvest, in buitengewone omstandigheden zelfs 385. Dat was toen. Nu is de Willem3 een gebouw waarvan de inhoud alles te maken heeft met kunst. De kunstuitleen is in de kazerne gehuisvest en er worden doorlopend tentoonstellingen georganiseerd. Op 12 september is de tentoonstelling 'Sublieme verbeelding van het landschap' van Johnny Beerens te bewonderen. Ook is het Vestzak-theater gevestigd in de kazerne en zijn er ateliers en wooneenheden voor kunstenaars.

13. Oranjemolen

Oranjedijk

De Oranjemolen is een korenmolen, die sinds 1650 op het Oran-jebolwerk (bastion nr. 10) langs de Westerschelde staat. Het is de dichtst bij zee staande molen van Nederland. De Oranjemolen is tot

1957 in bedrijf geweest voor het vermalen van graan tot veevoeder en meel voor menselijke consumptie. De molen, gerestaureerd in 1971 is tegenwoordig nog geregeld in bedrijf te zien. Door de ligging aan zee heeft de molen in de loop der eeuwen klappen opgelopen bij beschietingen. Zo bevindt zich bijvoorbeeld in de molenmuur nog steeds een kogel van de beschieting door de Engelse vloot in 1809. In de Tweede Wereldoorlog landden de geallieerde legers in november 1944 vlak naast de Oranjemolen. Het gebied kreeg de codenaam "Uncle Beach" en verwijst naar de landingsstranden in Normandië. In 2014 werd herdacht dat de geallieerden zeventig jaar geleden Vlissingen hebben bevrijd. Mede hiervoor is het landingsgebied opnieuw ingericht. De ligging van het oude havenhoofd is met behulp van cortenstaal weer zichtbaar gemaakt. Speciale borden geven informatie over de strijd in november 1944. In de Oranjemolen wordt het verhaal van de bewoner getoond. Op 12 september is de molen open voor bezichtiging.

14. Bunker Oranjedijk

Oranjedijk

Deze in 1942 gebouwde Duitse bunker (type 143) fungeerde als artillerie waarnemingspost en is voorzien van een pantserstalen observatiekoepel voor een periscoop. Mede dankzij de medewerking van Rijkswaterstaat is het mogelijk geworden deze bunker als cultuurhistorisch element te behouden. Een prachtig voorbeeld van jonge vestingwerken. De bunker is volledig ingericht en op 12 september open voor bezichtiging en vertelt het verhaal van de bezetters tijdens de Tweede Wereldoorlog.

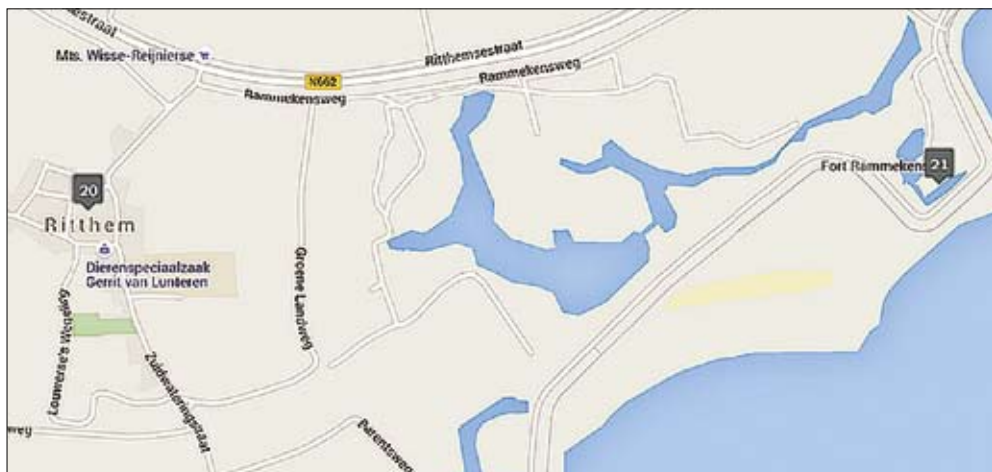
15. Kanonschieten

Rondeel

Schietsportvereniging 'De Fles' laat, in het kader van de Open Monumentendag, de antieke kanonnen bulderen. Om 13.30 uur is dit spektakel te zien en te horen rondom het monumentale Rondeel, gelegen tussen de Voorhaven en de Jachthaven (voormalige vissershaven).

Bunker Oranjedijk

Kaartgegevens ©2015 Google

West-Souburg

16. Adventskerk West Souburg

Kerklaan 19

De kerk is eigendom van de Kerk van de Zevende-dags Adventisten. De kerk werd in 1937 gebouwd en in december 1938 ingewijd als katholieke kerk onder de naam Sint Martinuskerk. In het begin van de Tweede Wereldoorlog werd de kerk zwaar beschadigd door beschietingen en daarna in beslag genomen door de Duitse bezetters. Het gebouw werd ingericht als hulplazaret. Bij de inundatie heeft het gebouw onder water gestaan, hetgeen aan de muren nog duidelijk te zien is. In 1966 werd de kerk vernieuwd en uitgebreid. Deze uitbreiding is duidelijk zichtbaar aan de ramen en het pannendak. In 1999 werd de Sint Martinuskerk aan de eredienst onttrokken. In juni 2005 werd de kerk door het kerkgenootschap aangekocht en een jaar later na een grondige renovatie, die grotendeels werd uitgevoerd door vrijwilligers, in gebruik genomen. De oorspronkelijke stijl aan de binnenzijde van het kerkgebouw is behouden. Wel is het altaar vervangen door een doopvont. De kerk wordt geroemd voor de goede akoestiek.

Oost-Souburg

17. Korenmolen De Pere

Kanaalstraat 78

Korenmolen De Pere dateert uit 1725 en is een markant herkenningspunt in de Kanaalstraat. De molen is van het type 'stellingmolen' en telt vier zolders. De molen was van oorsprong een West-Souburgse molen, maar kwam in 1873, door het graven van het Kanaal

door Walcheren dwars door het dorp, op Oost-Souburgs grondgebied te staan. Boven de deur van de molen is een gevelsteen met het wapen van de voormalige gemeente Oost- en West-Souburg aangebracht. Ook deze molen staat er, na een grondige restauratie, weer prachtig bij.

18. Karolingische Burg

Karolingenbaan

Deze vroeg-middeleeuwse ringwalburcht (in Zeeland spreekt men over 'burg') is de best bewaard gebleven burg in Zeeland. Deze burg had tot doel de plaatselijke bevolking bescherming te bieden tegen de plundertochten van de Noormannen. Archeologisch onderzoek heeft uitgewezen dat de Karolingische Burg te Oost-Souburg uit het laatste kwartaal van de 9^e eeuw dateert. In 1994 heeft de 'casco-restauratie' van de burg plaatsgevonden. Hierbij werd de aarden ringwal gecompleteerd, de westelijke toegangspoort gebouwd, de overige poorten zichtbaar gemaakt en de kruispaden over het binnenterrein aangelegd.

19. Open Haven

Oranjeplein 2

De geschiedenis van het kerkgebouw op het Oranjeplein in Oost-Souburg gaat terug tot 1247. Boven de ingang staat echter het jaar 1603 (of 1605). Het gebouw werd namelijk eerst tijdens de Beeldenstorm van 1566 en vervolgens tijdens het beleg van Middelburg in 1574 ernstig vernield. Bij de herbouw, die in 1603 werd voltooid, werden toren en schip verhoogd en verdween het koor. De kerk had in de Tweede Wereldoorlog opnieuw te lijden van oorlogshandelingen. Er volgde een grondige renovatie van vooral het interieur. Het

naoorlogse interieur moest in 2007 wijken in verband met andere opvattingen over eredienst en functionaliteit. De stichting Vrienden van de Historische Kerk Souburg probeert het gebouw te maken tot een huis voor alle Souburgers, dat niet alleen op zondag wordt gebruikt, maar doordeweeks ook voor concerten, huwelijken en allerlei culturele evenementen en bijeenkomsten. Open Monumentendag valt samen met de Jaarmarkt in Oost-Souburg. Rond de kerk wordt een rommelmarkt georganiseerd. In de kerk is er een tentoonstelling van werk van amateur kunstenaars.

Ritthem

20. Nederlands Hervormde Kerk Ritthem

Weverstraat

Deze eenbeukige kerk is voorzien van een toren van drie geledingen met overhoekse steunberen, een forse ronde traptoren en een ingesnoerde spits. De sterk hellende toren stamt uit de 14e eeuw. De steunberen, klokkenverdieping en de ingangspartij zijn 16e eeuws. Het vroeg 14e eeuwse schip werd tijdens de Beeldenstorm in 1572 beschadigd en in 1611 zonder koor herbouwd. In 1612 werd de Hervormde gemeente gesticht, thans de Protestantse gemeente. Het intieme kerkje is tevens een trouwlocatie van de gemeente Vlis-singen. Aan de westzijde, naast de toren, bevindt zich nog de oude consistorie. Deze is even oud als de toren. Aan de oostzijde staat de nieuwe consistorie uit 1986. Kerk en toren zijn verschillende keren gerestaureerd. Voor het laatst in 2002.

21. Fort Rammekens (alleen geopend op zondag 13 september vanaf 13.00 uur)

Rammekensweg

Fort Rammekens dateert uit 1547 en werd gebouwd op een uiterst strategische plaats. Dit unieke verdedigingswerk werd ontworpen door de Italiaanse vestingbouwer Donato de Boni Pellezuoli. Het fort heeft diverse bezetters gekend, zoals de Spanjaarden, Engelsen en Fransen. In 1814 kreeg Rammekens weer een Nederlandse militaire functie. Na de Duitse bezetting van 1940-1944 werd er in 1952 een champignonkwekerij in gevestigd. In 1972 werd het beheer overgedragen aan Staatsbosbeheer. Tijdens de restauratie in 2012 bleek de buitenschil van natuursteen bijna los te staan van de binnenschil van baksteen. Tevens lekte de bovenzijde van de Napoleontische kazematten. Deze gebreken zijn naast nog een groot aantal kleinere gebreken grondig aangepast waarbij diverse nog onbekende bouwsporen zijn ontdekt uit de drie belangrijkste bouwperiodes: de periode van de bouw vanaf 1550, zoals de kelder van de commandantwoning; de napoleontische periode zoals het afwatersysteem, dat hersteld is en resten van verdedigingswerken uit de Tweede wereldoorlog. Deze gelaagdheid is toonbaar gemaakt en is terug te vinden in een nieuwe publicatie, verkrijgbaar op het fort.

Fort Rammekens vormt het hart van een uniek natuurgebied aan de oevers van de Westerschelde. Hier kunt u, te midden van bos, kreek en weide, heerlijk wandelen. Staatsbosbeheer organiseert om 14.00 uur en 15.30 uur rondleidingen waarbij u uitleg krijgt over het eeuwenoude fort en de bijzondere restauratie.

Fort Rammekens

Open MONUMENTENDAG

Colofon

Dit informatieblad is een gezamenlijke uitgave van de gemeenten Middelburg, Veere en Vlissingen.

(Eind)redactie:

afdeling Bestuursondersteuning /
Communicatie (gemeente Middelburg);
afdeling Bedrijfsvoering
Communicatie (gemeente Veere) en
afdeling Strategie Beleid en Projecten
(gemeente Vlissingen).

Met de onmisbare hulp van het Zeeuws
Archief en het Gemeentearchief van
Vlissingen.

Foto's Middelburg:

Aart van Belzen, Jacky Nijsen

Foto's Veere:

Suzette Hoogerheide en Photographics

Foto's Vlissingen:

Ruben Oorel

Grafische verzorging:

Meulenberg Media

